

Ref

ATT FÖLJA MEDIEUTVECKLINGEN

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

SOU

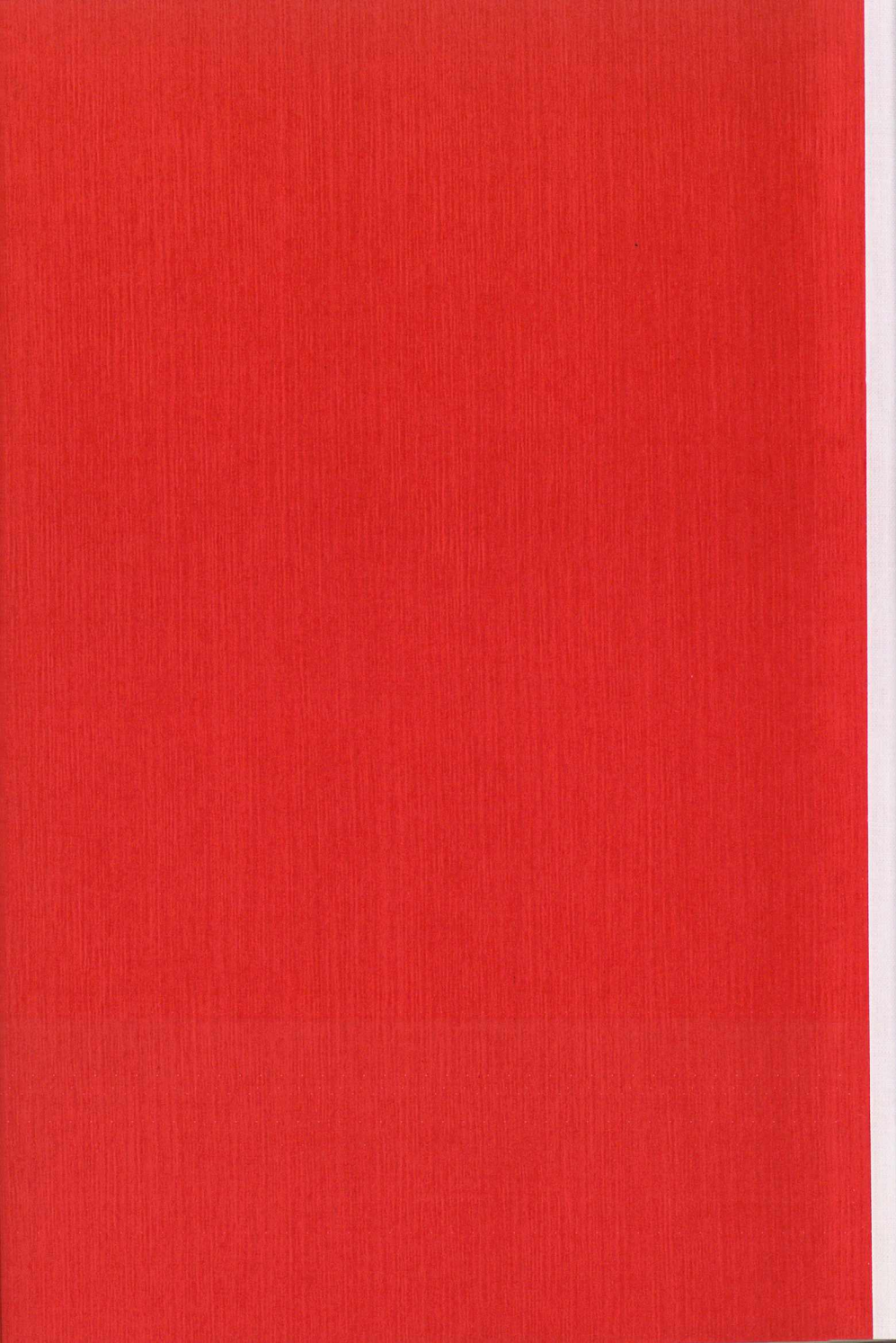
1988:52

Ref

ATT FÖLJA MEDIEUTVECKLINGEN

SOU

1988:52

Statens offentliga utredningar

1988:52

Utbildningsdepartementet

Att följa medieutvecklingen

Stockholm 1988

Beställningsadress:
Allmänna Förlaget
Kundtjänst
106 47 STOCKHOLM
Tel: 08/739 96 30
Informationsbokhandeln
Malmorgsgatan 5

Allmänna Förlaget har utgivit en bibliografi över SOU och Ds som omfattar åren 1981-1987. Den kan köpas från förlagets Kundtjänst, 106 47 STOCKHOLM.
Best. nr. 38-12078-X.

Beställare som är berättigade till remisseexemplar eller friexemplar kan beställa sådana under adress:

Regeringskansliets förvaltningskontor
SOU-förrådet
103 33 STOCKHOLM
Tel: 08/763 23 20 Telefondid 8¹⁰ - 12⁰⁰ (externt och internt)
08/763 10 05 12⁰⁰ - 16⁰⁰ (endast internt)

Till
Statsrådet Bengt Göransson

Den 14 april 1988 bemyndigade regeringen statsrådet Bengt Göransson att tillkalla en särskild utredare med uppgift att förbereda insatser för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar och beslut. Samma dag förordnades direktören vid arkivet för ljud och bild Leif Larson som särskild utredare.

Jag får härmed överlämna min rapport "Att följa medieutvecklingen".

Utredningsuppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i oktober 1988

Leif Larson

THE
BOSTON RECORD

The Boston Record is published weekly, except on
Sundays and public holidays. It is published
at the office of the Boston Record, 100
State Street, Boston, Massachusetts.

Subscription prices: Single copies, 10 cents;
Six months, \$5.00; One year, \$9.00.

Entered as second-class matter, June 15, 1879,
under post office number 100, post office at
Boston, Massachusetts, and accepted for
special delivery.

Postmaster: Please send address changes
to Boston Record, 100 State Street,
Boston, Massachusetts.

1911

Innehållsförteckning

Sammanfattning		7
Utredarens uppdrag, arbetets bedrivande m.m.		11
1	Bakgrund	15
2	Nuläge	21
2.1	Inledning	21
2.2	Vem bevakar vad?	21
	2.2.1 Myndigheter m.fl.	21
	2.2.2 Kommuner och landsting	27
	2.2.3 Organisationer och branschföreningar	27
	2.2.4 Forskningen	29
	2.2.5 Verksamheten vid NORDICOM	31
	2.2.6 Produktion och publicering av medie- statistik	33
2.3	Vad finns – vad saknas?	36
	2.3.1 Inledning	36
	2.3.2 Behov av övergripande slag	36
	2.3.3 Radio och television	37
	2.3.4 Film och video	38
	2.3.5 Fonogram	39
	2.3.6 Tryckta medier	39
	2.3.7 Övrigt	40
3	Överväganden och förslag	41
3.1	Inledning	41
3.2	Förslag	42
	3.2.1 Samordning av mediestatistiken	42

3.2.2	Dokumentation av debatten om medieutvecklingen m.m.	44
3.2.3	Utbyggd informationsservice vid NORDICOM	45
3.2.4	Handläggare av mediestatistik vid NORDICOM	46
3.2.5	Ekonomiska beräkningar	46
3.2.6	Genomförande	48
4	Relationer mellan forskare och beslutsfattare	51
4.1	Inledning	51
4.2	Skrivelse från Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare	51
4.3	Bedömning	52
5	Sveriges Radios avdelning för publik- och programforskning	55
5.1	Inledande synpunkter	55
5.2	Bakgrund	55
5.3	Nuvarande verksamhet	57
5.4	Bedömning	59
6	Samarbete mellan myndigheter på medieområdet	61
6.1	Bakgrund	61
6.2	Bedömning	62
Bilagor		
Bilaga 1	Kommittédirektiv	63
Bilaga 2	Rundfråga till vissa myndigheter m.m.	71

Sammanfattning

Riksdagsbeslutet med anledning av 1987 års forskningsproposition in-
nefattade bl.a. att en utredning skulle tillkallas för att förbereda inrät-
tandet av en forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning. I de
utredningsdirektiv som sedermera utfärdades angavs huvudmotivet
vara att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar och
beslut.

I en tillbakablick (kap. 1) konstateras att behovet av insatser för doku-
mentation och analys av medieutvecklingen och andra åtgärder för att
förbättra den massmediepolitiska handlingsberedskapen omvittnats
från olika håll under senare år.

I nulägesbeskrivningen (kap. 2) redogörs översiktligt för den uppgifts-
insamling och utredningsverksamhet inom medieområdet som sker på
vissa myndigheter, organisationer osv. Vidare behandlas den nordiska
dokumentationscentralen för masskommunikationsforskning (NORDI-
COM) och vissa frågor rörande mediestatistik. Vid en genomgång av
vad som finns tillgängligt medium för medium konstateras bl.a. att det
föreligger stora skillnader i tillgängliga data både kvantitativt och kva-
litativt. Sålunda är det bl.a. slående hur mycket den offentligt produ-
cerade statistiken fokuseras kring de medier som åtnjuter statligt stöd
– t.ex. dagspressen och kulturtidskrifterna – medan bevakningen och
uppgiftsinsamlingen kring de medier som styrs av marknadskrafterna
inte är tillnärmelsevis lika utförlig. Genom att myndigheter och
branschorgan är specialiserade – det saknas på medieområdet ett organ
motsvarande statens kulturråd – blir uppgifterna som sammanställs
och publiceras för olika medier och medieformer svåra att överblicka.

Bland de bristområden som anges är data om massmedieföretagens ekonomi samt uppgifter om reklaminvesteringarna.

Det åtgärds paket som föreslås (kap. 3) och som ryms inom den ram som anges i forskningspropositionen (750 000 kr. per år i kostnadsläget 1986/87, varav 330 000 kr. kan disponeras fr.o.m. budgetåret 1989/90 och återstoden fr.o.m. nästföljande budgetår) innefattar en förstärkning av NORDICOM och en förstärkning av antingen kabelnämnden eller arkivet för ljud och bild (ALB).

Resursförstärkningen till NORDICOM gäller institutionens allmänna informationsservice samt en funktion för sammanställning och publicering av mediestatistik. Det är den hitintills av Avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet bedrivna utgivningen av "Mediesverige" som bör övertas av NORDICOM. Medel bör också avsättas för utveckling av denna publikation. En arbetsfördelning mellan SCB:s verksamhet med översiktlig mediestatistik och "Mediesverige" skisseras. Huvuddelen av förstärkningen till NORDICOM avses ske under budgetåret 1989/90.

Under 1990/91 föreslås en förstärkning av antingen kabelnämnden eller arkivet för ljud och bild (ALB), eventuellt i kombination med Svenska filminstitutet, för att förbättra dokumentationen om debatten om medieutvecklingen, bevakningen av den tekniska utvecklingen på medieområdet samt mediepolitiska beslut och utredningar m.m.

En organisationskommitté bör enligt förslaget tillkallas för att bl.a. närmare förbereda insatserna under den första etappen samt för att mot bakgrund av de synpunkter som kan komma att lämnas på den andra etappens utformning avge ett preciserat förslag i samband med anslagsframställningen hösten 1989 avseende budgetåret 1990/91.

I betänkandet diskuteras vidare möjligheterna för utomstående att anlita de resurser som byggts upp inom Sveriges Radios publik- och programforskning (kap. 5). Vidare berörs relationerna mellan forskare och beslutsfattare (kap. 4).

Enligt utredningen (kap. 7) skulle vissa samordningsvinster kunna åstadkommas vid en samlokalisering av de s.k. mediemyndigheterna. Lokalsituationen är emellertid f.n. oklar, och därför läggs inga konkreta förslag.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Utredarens uppdrag, arbetets bedrivande m.m.

1987 års forskningsproposition

Uppdraget går tillbaka på vissa uttalanden i 1987 års forskningsproposition (prop. 1986/87:80 bil. 6. s. 157 f., KrU 16, rskr 282) avseende behovet av en "forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning". Syftet skulle enligt vad föredraganden anförde vara att både förbättra arbetsbetingelserna för massmedieforskningen och underlätta för myndigheter, organisationer samt allmänheten att skaffa underlag för sina bedömningar.

Enligt propositionen borde man också beakta möjligheterna till samordning och effektivisering av pågående aktiviteter på området. I sammanhanget nämndes möjligheterna att till den nya resursen föra en del av Sveriges Radios publik- och programforskning.

Utredningens direktiv

I direktiven (Dir 1988:14) görs vissa preciseringar av uttalandena i forskningspropositionen. Med anledning av bl.a. synpunkter i en skrivelse från Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare (FSMK), klargörs att de insatser som skall övervägas i första hand skall ta fasta på behovet av beslutsunderlag i massmediepolitiska frågor på olika nivåer inom myndighetsvärlden. Samtidigt framhålls emellertid att den kunskapsuppbyggnad inom högskolan som genereras av masskommunikationsforskningen är av grundläggande betydelse. Utredaren bör därför se till att de åtgärder som planeras så långt möjligt kan bli till stöd också för denna forskning.

Direktiven kan i övrigt sammanfattas på följande sätt.

Utredningen skall undersöka hur man bäst kan komplettera de insatser som redan görs för att tillgodose behovet av ett medie- och kulturpolitiskt helhetsperspektiv. Vidare bör sådana kompletterande insatser övervägas som möjliggör kontinuitet i informationsinsamlingen.

Möjligheterna till kompletterande finansiering bör sonderas hos bl.a. kommunerna och näringslivet.

I enlighet med uttalanden i budgetpropositionen år 1988 (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 54) skall inte längre övervägas möjligheten att inkorporera en del av Sveriges Radios forskningsverksamhet i den planerade resursen.

Utredningens arbetsformer

Utredningen tillkallades i april 1987. Jag har arbetat som ensamutredare men har haft en serie kontakter med berörda myndigheter och institutioner, ansvariga på ett antal kommuner och landsting samt inom organisationsvärlden. Med olika företrädare för masskommunikationsforskningen har jag också samrått. På mitt uppdrag har vidare vissa aspekter av en utbyggd informationsservice med bl.a. mediestatistik be-lysts av konsulterna Lars Höglund och Olle Persson vid Inforsk vid Umeå universitet (sociologiska institutionen).

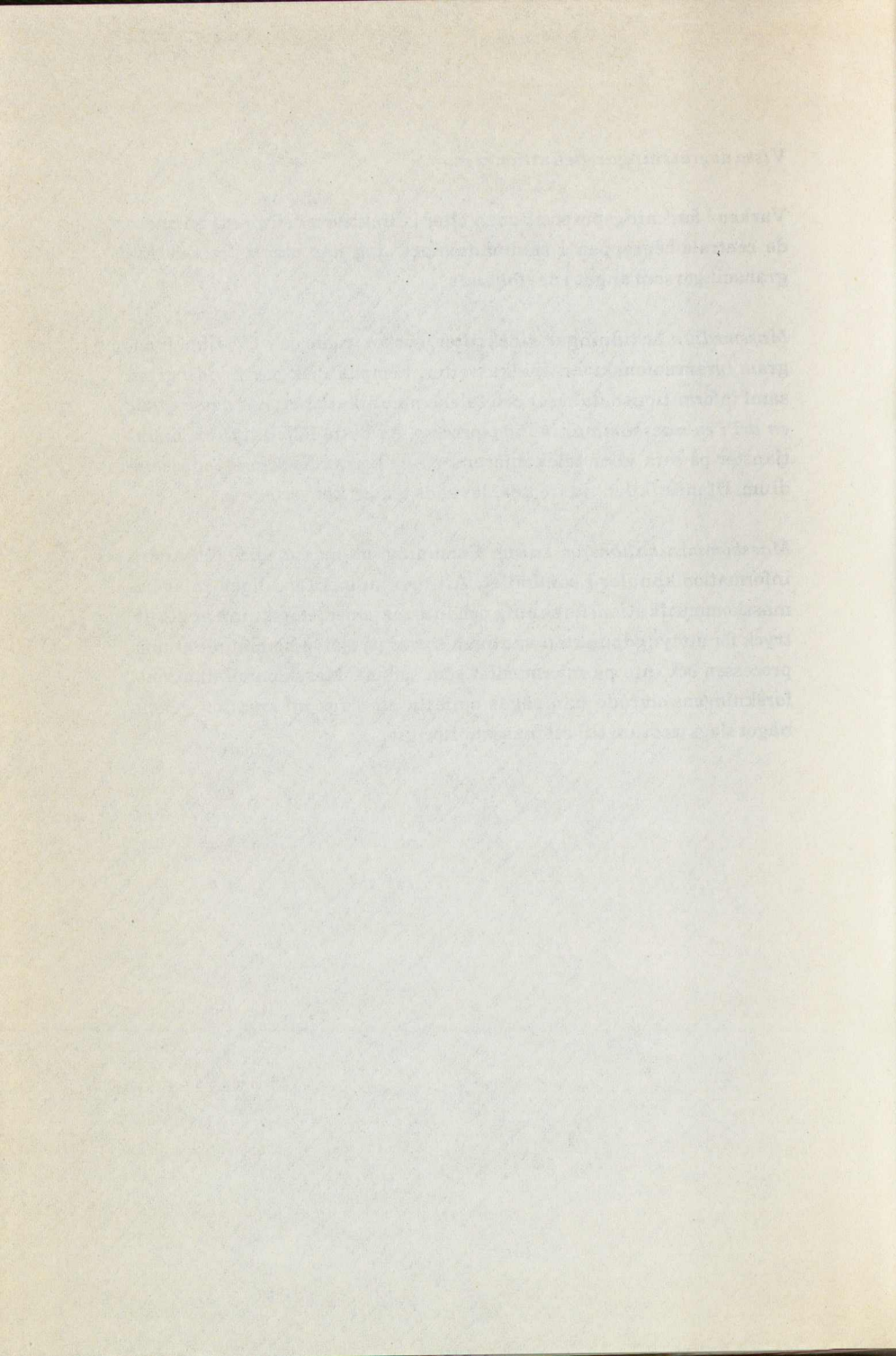
Tiden för utredningsarbetet har varit kort. Därför har jag ansett mig nödsakad att förenkla bl.a. den enkät som skulle ligga till grund för bedömningarna av behov m.m. I stället för en kartläggning av traditionellt slag har jag valt att göra en mer okonventionell rundfråga. Det är i huvudsak muntliga uppgifter som jag har sammanställt men jag har i möjligaste mån försökt få dessa verifierade.

Vissa avgränsningar, definitioner m.m.

Varken i forskningspropositionen eller i direktiven definieras närmare de centrala begreppen i sammanhanget. Jag har utgått från de avgränsningar som anges i det följande.

Massmedium är tidningar, tidskrifter, böcker, radio och TV, film, fonogram (grammofonskivor, ljudkassetter, kompaktdisk osv.), videogram samt informationsdatabaser och telekommunikationer, när dessa utgör *en del i en masskommunikationsprocess*. Av detta följer att t.ex. banktjänster på data eller telekonferenser *inte* betraktas som ett massmedium. Utanför faller vidare t.ex. levande teater, konserter etc.

Masskommunikationsforskning: Forskning om massmedier och andra informationskanaler i samhället. Att man numera vanligen talar om masskommunikationsforskning och inte massmedieforskning är ett uttryck för att tyngdpunkten vanligen ligger på själva kommunikationsprocessen och inte på massmediet som sådant. Masskommunikationsforskningens område kan sägas omfatta all slags information genom något slags medium till ett massauditorium.

1 Bakgrund

I den allmänna debatten och i vissa utredningssammanhang har tidigare förekommit förslag och skisser liknande de åtgärder med massmediepolitisk inriktning som nämns i direktiven.

Harry Schein föreslog i sin debattbok "Inför en ny mediapolitik" (1972) att "en kommunikationspolitisk byrå" skulle organiseras i regeringskansliet. Förslaget var kontroversiellt inte minst som Schein ansåg att byrån borde knytas direkt till statsministerns stab.

Vilka uppgifter skulle då den skisserade byrån ha? Schein exemplifierade med bl.a. följande.

- Följa utvecklingen inom kommunikationsteknologin.
- Sprida kunskap om denna utvecklingen bland verk och myndigheter, i näringslivet och universiteten, bland organisationer som är berörda av de nya kommunikationssystemen och hos allmänheten.
- Främja utbildnings-, utvecklings- och forskningsarbete på områdena.
- Främja kommunikation genom visuell information.
- Studera monopol och konkurrensfrågorna i sammanhanget.
- Analysera finansieringsfrågorna.
- Studera relevanta upphovsrättsliga problem och frågor rörande ansvarighetslagstiftning.

- Samordna de aktiviteter som på många delområden handhas av olika myndigheter.

- "Kontinuerligt hålla statsmakterna underrättade om utvecklingen, att ge dem till sina konsekvenser väl genomarbetade handlingsalternativ och att lämna förslag till åtgärder, lagstiftning och bland andra insatser och initiativ".

Förslagen i Harry Scheins debattbok gav upphov till en del kritiska reaktioner. I vissa inlägg hävdades t.o.m. att förslaget kunde vara första steget mot en ökad samhällskontroll över massmedierna.

När förslag av ungefär samma innebörd återkom i *videogramutredningens* slutbetänkande Video (SOU 1981:55) nio år senare var det få som ifrågasatte grundmotiven, även om det rådte olika meningar om angelägenheten och formen.

Utredningen, som under sitt arbete verkligen fått erfara att medieutvecklingen går snabbt konstaterade att medan ett övergripande ansvar lagts på kulturrådet för kulturområdet, det saknades ett organ "med ett samlat ansvar för de mediepolitiska insatserna".

Utredningen nämnde följande uppgifter som borde lösas och som motiverade tillskapande av ett "organ som har till uppgift att följa och informera om utvecklingen på medieområdet, inom av regeringen fastställda ramar göra utredningar, initiera forsknings- och utvecklingsarbete samt formulera förslag till tillämpning av de insatser på medieområdet som statsmakterna kan komma att fastställa." Hit hörde kontinuerlig uppföljning och information till myndigheter och allmänhet, bl.a. för att skapa kunskap om produktutvecklingen (inför upphandling av t.ex. videospelare) utredningar, försök och utveckling (för att undvika dubbelarbete mellan olika statliga kommittéer), ta fram underlag för beslut och tillvarata och på lämpligt sätt utnyttja insamlat faktamaterial som är av allmänt intresse, tillämpning av mediepolitiska riktlinjer (dvs. den samlade mediepolitik som utredningen efterlyste hos statsmakterna).

Videogramutredningens förslag väckte således inte samma kritiska reaktioner som mötte Scheins – måhända mera polemiskt utformade – modell nio år tidigare. Det kan dock noteras att Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) – mot bakgrund av sin principiella inställning att det inte behövs några samhälleliga insatser på medieområdet – helt tog avstånd från förslaget att inrätta ett särskilt organ för uppföljning av utvecklingen på medieområdet. De andra remissinstanserna som yttrade sig över förslaget vände sig inte mot tanken men pläderade i stället för att uppgifterna lades på en existerande institution. Bland tänkbara sådana institutioner nämndes Filminstitutet, arkivet för ljud och bild (ALB) och kulturrådet.

Någon åtgärd från statsmakternas sida föranledde inte videogramutredningens förslag i denna del.

Massmediekommittén inskränkte sig till att notera att medieforskningen i form av mera permanenta projekt är nödvändig för utformningen av mediepolitiken på sikt (SOU 1984:65).

Hösten 1985 lanserade en arbetsgrupp med anknytning till Filminstitutet efter resonemang på olika nivåer med bl.a. Sveriges Radio-koncernen, televerket, och branschen, ett förslag om att "Medierådet" (MR) skulle bildas. Syftet angavs vara att höja den allmänna kunskapsnivån inom tillämpad media- och informationsteknologi. "Medel för detta är en snabb och tillförlitlig informationsinsamling, särskild databas, arkiv och biblioteksresurser, en effektiv informations spridning samt ökad institutionell samverkan". Enligt förslagen som presenterades i folder ("Var med och starta Medierådet") skulle MR vara uppdelat i fem funktioner nämligen

- informationsinsamling,
- informationslagring,
- informations spridning,
- rådsförsamlingen.

När det gäller insamlingen av information förutsattes dennaske genom kontinuerlig bevakning av tryckta medier samt ett kontaktnät som byggts upp bl.a. med anlitan­de av de tekniska attachéerna.

Lagringen förutsattes baserad på ett bibliotek/arkiv med datorstödda sökrutiner.

Informationsbehandlingen skulle sedan ske genom bearbetning och sammanställning av tillgänglig statistik. Medierådet förutsattes vidare göra egna undersökningar och analyser samt presentera prognoser om medieutvecklingen.

Informationsspridningen skulle ske på sex sätt:

- a) via en tidskrift,
- b) via ett nyhetsbrev,
- c) via ett nyhetsbrev på engelska,
- d) via årliga konferenser,
- e) via direktkontakter,
- f) via en databas.

Rådsförsamlingen, slutligen, tänktes som ett tvärtekniskt och tvärvetenskapligt diskussions- och samarbetsforum ("Think tank").

Dessutom skisserades följande servicefunktioner för Medierådet.

- konkreta utrednings- och faktasammanställningsuppdrag åt näringslivet, den offentliga sektorn samt organisationerna,
- remissinstans i medie-, tele-, data- och framtidsfrågor,
- bistå med faktaunderlag till massmedierna,
- stimulera till olika former av politiska åtgärder,
- ta fram "högklassigt studiematerial",
- vara kunskapsbank,
- stödja och stimulera forskning och utveckling,
- bedriva "kunskapsmäkleri".

Idén med Medierådet diskuterades med vissa myndigheter och organisationer under 1985 och 1986. Något egentligt samarbete kom inte igång. I Filminstitutets regi gavs nyhetsbrevet Medierådet ut fram till våren 1988, då utgivningen stoppades eftersom kundkretsen inte bedömdes tillräckligt stor.

Sammanfattning

Av referatet av tidigare förslag i frågan framgår att behovet av framförhållning, tvärvetenskapliga angreppssätt och bearbetning av information om den tekniska förändringen har framhållits, liksom nödvändigheten av en samlad massmediepolitisk syn.

Under de senaste tio-femton åren har mediesituationen genomgått en snabb förändring, och massmediepolitiska mål diskuteras för allt flera områden. Sektoriserade organ som kabel- och närradionämnderna har inrättats. Massmediepolitik är inte längre en fråga enbart för statsmakterna på områden som Sveriges Radio, filmen och presstödet. Nu gäller det andra strukturer och medieformer, och mediepolitiska program formuleras även av många kommuner, landsting, intresseorganisationer m.fl.

Förslag om att samordna och stärka informationsinsamling m.m. om massmedieutvecklingen torde numera inte vara särskilt kontroversiella.

Reaktionerna på skisserna i forskningspropositionen antyder en annan diskussionspunkt, nämligen rågången mellan s.k. fri forskning och uppdragsforskning. Detta beskrivs närmare i mina direktiv. I den mån farhågor yppats mot kontroll och styrning gäller det mer forskningen om massmedier, inte medierna i sig.

1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810

1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1830

1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850

1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860

1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

2 Nuläge

2.1 Inledning

Underlag för bedömningar och beslut i massmediepolitiska frågor tas fram på olika vägar och för olika syften. Jag försöker i detta avsnitt teckna några huvuddrag. Beskrivningen utgår i huvudsak från uppgifter som jag fått fram i min rundfråga och vissa kompletterande intervjuer.

Jag har valt att beskriva situationen från två utgångspunkter, dels "aktörerna" dvs. de institutioner m.fl. som bevakar utvecklingen, dels de olika medieområdena.

2.2 Vem bevakar vad?

2.2.1 Myndigheter m.fl.

De politiska och administrativa instanser som har att förbereda och/eller verkställa massmediepolitiska beslut samt de offentliga organ som skall bevaka massmedieområdet från olika utgångspunkter kan grupperas på olika sätt.

Regeringskansliet

De instanser som är ytterst ansvariga för massmediepolitiken är naturligtvis regering och riksdag. Det ankommer på regeringskansliet att ta fram underlag för beslut i många frågor med massmediepolitisk inriktning. Flertalet ärenden som avser massmediepolitik faller numera på utbildningsdepartementet, vid vilket sedan 1981 finns en särskild medieenhet.

Kommittéväsendet inom regeringskansliet har spelat och spelar alltså en viktig roll för att förbereda större politiska beslut. Det gäller även massmediepolitiken.

Exempel på sådana utredningar eller utredningsliknande beredningar som förberett viktigare massmediepolitiska beslut är massmediekommittén (kabelstiftning m.m.), de olika litteraturstödsutredningarna med start 1968, de olika presstödsutredningarna varav den senaste lämnar sina förslag år 1988, Sveriges Radio-beredningen och tidigare radioutredningar (avtalen med Sveriges Radio). Nämnade utredningar har i regel gjort omfattande kartläggningar som i en del fall har lagt grunden för kontinuerlig insamling av data.

"Mediemyndigheter"

Det saknas på medieområdet en central myndighet av samma slag som på skolområdet skolöverstyrelsen och på kulturområdet kulturrådet. I stället har det vuxit upp flera mindre "sektorerade" organ för övervakning, tillståndsgivning och/eller vissa stödfrågor. Hit kan räknas kabelnämnden, radionämnden, närradionämnden, filmcensuren och presstödsnämnden. Nämnas skall också att utredningen angående verksamheten med spridning och visning av värdefull film i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1988:37) Statens ansvar för visning och spridning av värdefull film har föreslagit att ett nytt statligt organ skall inrättas med uppgifter inom filmstödsområdet, "statens filmråd".

Till den ovannämnda gruppen bör också hänföras Svenska Filminstitutet som – ehuru en privat stiftelse – har myndighetsliknande uppgifter. Slutligen bör erinras om att kulturrådet även har vissa uppgifter när det gäller insamling av uppgifter av mediepolitiskt intresse. Detta bl.a. som ett utflöde av kulturrådets verksamhet med stöd av kulturtidskrifter och fonogramutgivning.

De nyssnämnda institutionernas uppgifter för framställning av beslutsunderlag i massmediepolitiska frågor kan sammanfattas på följande sätt.

Kabelnämnden, är den statliga tillståndsmyndigheten för satellitsändningar och lokala TV-sändningar i kabelnät. Nämnden utövar tillsyn över verksamheten i kabel-TV. Även om det inte är klart utsagt i nämndens instruktion, framgår det av förarbetena, att nämnden har till uppgifter att bevaka utvecklingen när det gäller bl.a. satellit-TV.

Nämnden är alltså huvudkälla när det gäller statistik m.m. rörande utvecklingen av den typ av kabel- och satellit-TV som faller inom myndighetens kompetensområde.

Motsvarande funktioner när det gäller närradion har *närradionämnden*. Närradionämnden har ett med kabelnämnden gemensamt kansli.

Radionämnden har till uppgift att granska de program som sänds i rundradio, dvs. från Sveriges Radio-koncernens programbolag. I detta sammanhang har nämnden stundom gjort större och bredare analyser av utbudet för att bedöma hur programbolagen följer avtalet med staten rörande programverksamheten.

Nämndens beslut över åren utgör en viktig källa för bedömningen av programverksamhetens inriktning och kvalitet.

Statens biografbyrå (filmcensuren) är den äldsta myndigheten på medieområdet. Den arkiverar givetvis beslut och underlag för censurbedömningar.

Vidare har filmcensuren vissa uppgifter när det gäller fördelning av fraktstödet till värdefull film.

Filminstitutet bevakar enligt 1982 års filmavtal filmfrågor, bl.a. "för att följa den tekniska utvecklingen inom filmens område". Vidare har *Filminstitutet* uppgifter när det gäller stöd till forskning inom filmens område, både innehållsligt och tekniskt. Eftersom filmavtalet bygger på redovisning av biografintäkterna och vissa videouthyrningsintäkter för man en noggrann statistik över utvecklingen av biograffilmvisning m.m. Inom institutet finns en avdelning för teknisk information och utveckling med uppgifter som kunskapsbank och informationscentral för den professionella film- och videoverksamheten i Sverige. Informations-spridningen sker på olika sätt bl.a genom utgivning av tidskriften "TM" (Teknik och människa), årliga seminarier ofta med mediepolitisk inriktning, utgivning av ett nyhetsbrev i mediefrågor ("Medierådet", vars utgivning emellertid upphörde under år 1988), teknisk information och utveckling samt s.k. kunskapsmäkleri.

En annan resurs inom *Filminstitutet* av betydelse i sammanhanget är institutets bibliotek, klipparkiv och bild- och affischarkiv.

Institutioner med forskningsanknytning

Till rubricerade kategori kan hänföras arkivet för ljud och bild (ALB), kungliga biblioteket (KB) och *Filminstitutet*.

ALB:s uppgifter bygger på pliktexemplarslagen, enligt vilken kopior av upptagningar av vad som sänds av Sveriges Radio-koncernen, av biograffilmer samt av svenska och vissa utländska videogram och fonogram skall lämnas till ALB. ALB har till uppgift att tillhandahålla materialet för vetenskapliga ändamål samt att bevara det för framtiden. Utöver det rent fysiska bevarandet av ljud- och bildokument ombesörjer ALB i varierande utsträckning registrering och katalogisering av materialet. Bl.a. har ALB sedan ett par år tillbaka i uppgift att katalogisera riksradios sändningar. ALB skall enligt beslut i samband med

1987 års forskningsproposition inom ett år starta en noggrann katalogisering av svenska fonogram, den s.k. nationaldiskografin.

KB har motsvarande uppgifter när det gäller bevarande och tillhandahållande av tryckta skrifter. KB svarar för den officiella statistiken över svensk bokutgivning, Svensk bokutgivning.

Filminstitutet har ett omfattande arkiv med spelfilmer som också är utförligt katalogiserad. Filminstitutet understödjer även viss filmforskning.

Institutioner som genererar eller bedriver forskning och bevakning av mediepolitisk natur

Till rubricerade grupp kan hänföras vissa myndigheter som enligt sin instruktion måste hålla sig underrättade om massmedieutvecklingen och effekterna av massmedieutbudet från vissa närmare angivna utgångspunkter. Jag avser här bl.a. *konsumentverket* som har att bevaka reklamfrågor från konsumentsynpunkt samt *styrelsen för psykologiskt försvar* som också engagerar forskare för att bl.a. studera opinionsbildning och försvarsviljan samt för att genomföra beredskapsstudier för att få en uppfattning om massmediernas genomslagskraft och informationsförmåga i krig och krissituationer.

Myndigheter som samlar in översiktlig statistik m.m.

Reguljär statistikpublikation inom massmedieområdet handhas av *statistiska centralbyrån* (SCB) (jfr avsnitt 2.2.6). *Statens pris- och konkurrensverk* (SPK) bevakar från sina utgångspunkter vissa branscher och medieområden. SPK har tidigare bl.a. i samarbete med statliga utredningar studerat bokbranschen.

Viss statistikproduktion förekommer också vid några universitetsinstitutioner.

Myndigheter/institutioner med "operativt ansvar"

Hit vill jag hänföra *televerket* och *Sveriges Radio* samt i viss utsträckning *Filminstitutet*.

Televerket har att bevaka den tekniska utvecklingen inom sitt område. Av intresse i detta sammanhang är det arbete som läggs ned för att få fram snabb och lättillgänglig dokumentation beträffande användningen av teleanknutna informationssystem. TELDOK är den sammanfattande beteckningen på denna verksamhet som innefattar dokumentation av praktiska tillämpningar av teleanknutna informationssystem i arbetslivet, publicering och spridning av svåråtkomlig erfarenhet av teleanknutna informationssystem samt studieresor och konferenser inom området. I huvudsak rör dock verksamheten egentligen inte massmedier och masskommunikation i den betydelse som definierats inledningsvis.

Vad gäller *Sveriges Radio*-koncernen behandlas företagens publik- och programforskning i ett separat kapitel (se kap. 5). Varje bolag har sin egen organisation för "framtidsforskning". Nyligen togs genom koncernledningens försorg ett omfattande underlag fram inom den s.k. SR-studien, som syftar till att lägga fast strategin för 1990-talet. SR och dess dotterbolag har ett väl utvecklat kontaktnät med andra rundradioföretag för att följa den tekniska utvecklingen. Samarbetet inom den europeiska radiounionen, EBU, spelar här en viktig roll.

Forskningsfinansierande offentliga institutioner

Hit hör bl.a. riksbankens jubileumsfond och humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR). Deras betydelse i sammanhanget berörs i avsnitt 2.2.4.

Det kan vara på sin plats att också nämna *Institutet för framtidsstudier* som planerar vissa projekt och seminarier serier runt informations- och mediasamhället i framtiden.

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) finansierar bl.a. grafiska utvecklingsprojektet.

2.2.2 Kommuner och landsting

Under senare år har vissa kommuner och landsting utarbetat mediepolitiska program. Inriktningen har varierat – ibland har informationssidan varit dominerande, andra gånger har kommunens/landstingets kulturförvaltning satt sin prägel på programmet.

Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet har vid seminarier och konferenser aktivt stimulerat till ett ökat engagemang i hithörande frågor. Den dokumentation som publicerats från dessa konferenser har säkerligen spelat en roll i dessa sammanhang.

2.2.3 Organisationer och branschföreningar

På senare år har de stora folkrörelserna ägnat större intresse åt massmediefrågor. Detsamma gäller näringslivsorganisationerna samt Svenska arbetsgivareföreningen. Det främsta motivet är naturligtvis att organisationerna måste orientera sig för att bedöma vilka kanaler man skall välja för att nå ut med sitt budskap till allmänhet och den egna medlemskader. Informationsinsamlingen och forskningsuppdrag följer olika linjer.

Branschorganisationerna på massmedieområdet är naturligtvis viktiga förmedlare av information om resp. bransch och bedriver ofta forskningsprojekt.

Det gäller bl.a. organisationerna på pressens och reklamens områden.

Svenska tidningsutgivareföreningen (TU) som företräder dagstidningarna ger bidrag till forskning och utveckling bl.a. genom finansiering

av professurer i grafisk teknik och journalistik. Omfattande stöd lämnas till teknisk forskning.

Forskning om konsumtionsmönster av betydelse för dagspressen har TU stött genom det s.k. Dagspresskollegiet, en forskningsresurs som byggts upp vid Göteborgs universitet med inriktning på studier av tidningsanvändning och andra massmedievanor (jfr avsnitt 2.2.4).

Dagspressens utvecklings-, informations- och utbildningsprojekt handhas av ett särskilt företag, *Dagspressens Marknadsinformation AB*. Informationen är i första hand riktad till annonsörerna i dagspressen. Dagspressens Marknadsinformation AB har satsat forskningsmedel i Dagspresskollegiet (se 2.2.4). I sammanhanget skall också nämnas *Tidningsstatistik AB*, ett företag som ägs gemensamt av tidningarna, reklamköparna och Sveriges Reklamförbund. En - likaledes trepartsägd - avläggare är *Reklamstatistik AB*.

Svenska annonsörsföreningen - som är en sammanslutning av företag, organisationer och myndigheter som alla är köpare av reklam och information - följer utvecklingen inom medieområdet med speciell inriktning på hur olika medier fungerar som reklambärare. Föreningen har satsat på forskning genom den s.k. SMM-fonden (se 2.2.4).

Svenska bokförläggareföreningens årliga statistik om medlemmarnas utgivning och försäljning av allmänlitteratur är en huvudkälla vad gäller bokutgivning och bokbranschen i dess helhet. Det branschägda *Bokbranschens finansieringsinstitut (BFI)* publicerar en årlig rapport om bokdistributionen med särskild hänsyn till behovet av utvärdering av de statliga stödinsatserna.

Filmbranschens organisationer har samordnat sina insatser inom ramen för *Filminstitutet*. En utförlig statistik över biografer och filmer produceras, både vad avser besök och intäkter för resp. film. På videosi-dan har institutet hittills publicerat statistik avseende videoförsäljningen, baserad på institutets försäljning av kontrollmärken.

Branschorganisationerna på videoområdet (hemvideo), IFPI-Video, och VIDSAM har nyligen aviserat att man avser att förbättra statistikproduktionen. Vidare planerar man att göra en beståndskatalog över alla titlar som hyrs ut av medlemmarna.

På fonogramsidan har branschorganisationen *GLF* en beståndskatalog. Man har också, med början år 1987, publicerat viss branschstatistik.

2.2.4 Forskningen

Masskommunikationsforskningen är i Sverige inte ett självständigt forskningsområde såsom t.ex. i USA och i Västtyskland. Forskningen bedrivs i hängnet av en rad olika universitetsämnen, främst sociologi, statsvetenskap och litteraturvetenskap (filmvetenskap).

Sedan 1980 finns vid Göteborgs universitet en professur i massmedieforskning; vid statsvetenskapliga institutionen finns en särskild avdelning för masskommunikation. Sociologiska institutionen vid Lunds universitet har sedan 1985 en extra professur med inriktning på masskommunikation. Inom samma institution finns också utbildning i informationsteknik. Vid litteraturvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet bedrivs även forskning i filmvetenskap. Vidare bör nämnas sociologiska institutionerna vid Uppsala och Umeå universitet (i det senare fallet avdelningen för informationsvetenskap). Vid Stockholms universitet finns Centrum för masskommunikationsforskning och filmvetenskapliga institutionen, den sistnämnda med en professur. Viss forskning bedrivs även vid journalisthögskolorna. Enligt beslut i samband med forskningspropositionen har en professur i journalistik inrättats i Stockholm.

Vid sidan av högskolan bedrivs massmedieforskning framför allt vid Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning (PUB).

Cirka tvåhundra forskare beräknas på hel- eller deltid vara sysselsatta med ämnen inom området kommunikationsprocesser och -medier. Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare (FSMK) som bilda-

des för tio år sedan har nu ca 170 medlemmar. Av den senaste projekt-katalogen från NORDICOM kan bl.a. utläsas att ett stort antal pågående studier rör kommunikationsprocessen. Radio och TV-forskningen överväger, men det finns också många presstudier. En trend för närvarande är studiet av populärkultur och ungdomskultur.

Huvudfinansiärer är riksbankens jubileumsfond och humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) som tillsammans svarar för ca 60 % av kostnaderna för den aktuella kommunikationsforskningen. I övrigt förekommer finansiering både av myndigheter och branschen.

Den mest omfattande forskningsverksamheten med utgångspunkt från av forskningsfonderna beviljade anslag finns på sociologiska institutionen i Lund, centrum för masskommunikationsforskning i Stockholm, statsvetenskapliga institutionen i Göteborg, musikvetenskapliga institutionen i Göteborg samt konstvetenskapliga institutionen i Uppsala i nu nämnd ordning.

Om hänsyn tas till andra finansiärer än jubileumsfonden och HSFR förändras rangordningen delvis - branschfinansierad forskning liksom forskning som bekostas direkt av vissa myndigheter är betydelsefull på vissa områden. I sammanhanget bör nämnas Dagspressens Marknadsinformation AB som finansierar forsknings- och utvecklingsarbete inom pressen samt Stiftelsen för Medieforskning och Medieundersökningar som administrerar den s.k. SMM-fonden. SMM-stiftelsen grundas på en överenskommelse inom reklambranschen i samband med omläggningen av annonsförmedlingsprovisionen. En fond avsattes för kunskapsutveckling och kunskapspridning inom medie- och marknads-kommunikationsområdet.

Ett betydelsefullt projekt som initierats tack vare bidrag från SMM-fonden är det s.k. reklamstatistikprojektet vid företagsekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet. Genom projektet har en grund lagts för en kontinuerlig statistikinsamling om reklaminvesteringarna.

Forskningsprogrammet Dagpresskollegiet vid avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet är basfinansierat av SMM-fonden och Dagspressens Marknadsinformation AB. Numera ger Tidningsutgivareföreningen bidrag till kollegiet. Därtill kommer finansiering av delprojekt av enskilda tidningsföretag, statliga utredningar och Sveriges Radio-koncernen. Huvuduppgifter är studier av tidningsanvändningen. I anknytning härtill studeras också annan mediekonsumtion. Den s.k. Mediebarometern publiceras årligen med stöd av och i samarbete med Sveriges Radio/PUB och kulturrådet med grundläggande information om användningen av olika massmedier över åren.

På myndighetssidan kan nämnas styrelsen för psykologiskt försvar, konsumentverket, skolöverstyrelsen (SÖ) och styrelsen för teknisk utveckling (STU).

2.2.5 Verksamheten vid NORDICOM

Nordisk dokumentationscentral för masskommunikationsforskning (NORDICOM) är baserad på nordiskt samarbete. Verksamheten startade i början av 1970-talet med stöd från Nordiska ministerrådet. Då liksom nu fanns det åtskilliga beröringspunkter i de nordiska ländernas medieutveckling och medieforskning. Samarbetet syftade också till att Norden skulle hävda sig internationellt i forskningssammanhang på massmedieområdet. Under 1970-talet byggdes ett dokumentationssystem upp runt fyra nationella dokumentationscentraler, en för varje land. I Sveriges fall är centralen fr.o.m. 1975 placerad vid statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet.

Sin nuvarande organisation och inriktning fick NORDICOM år 1979. Syftet skall vara samarbete kring dokumentation och information av masskommunikationsforskning. Dokumentationen skall baseras på de existerande dokumentationscentralerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige, vars drift bekostas med nationella medel. I huvudsak har dokumentationscentralerna två huvuduppgifter, nämligen systematisk insamling och bevakning av material som har värde för massmedieforskningen och registrering av bibliografiska uppgifter och nyckelord.

Den gemensamma dokumentationsfunktionen finansieras med nordiska medel. Det praktiska dokumentationsarbetet ligger på resp. nationella central. Ett sekretariat vid statsbiblioteket i Århus (den danska dokumentationscentralen) har ansvaret bl.a. för uppdatering av den gemensamma databasen NCOM. En årlig bibliografi ges ut.

Databasen NCOM – som lagrar bibliografierna – är knuten till datacentralen i Köpenhamn.

NORDICOM (den svenska avdelningen) finansieras via specialdestinerade fakultetsmedel över statsbudgeten. Huvudinslaget i dessa är en heltids forskningssekreterartjänst. Härutöver finansieras en halvtidstjänst som dokumentalist samt sekreterarhjälp. Vissa driftsmedel finns samt fr.o.m. budgetåret 1984/85 medel för utgivning av NORDICOM-Nytt/Sverige. (Jfr prop. 1983/84:107 bil. 5 s. 89).

NORDICOM:s informationsverksamhet på nordisk basis är placerad vid den svenska centralen. Nordiska och engelskspråkiga nyhetsbrev ges ut.

Den verksamhet vid den svenska avdelningen av NORDICOM som bekostas med nationella medel är även den i första hand inriktad på de nordiska åtagandena. Vidare sprids inhemsk forskningsinformation.

Uppgifterna för den svenska avdelningen av NORDICOM kan sammanfattas på följande sätt.

- samlar in uppgifter om vad som görs inom svensk masskommunikationsforskning,
- registrerar och indexerar böcker, tidskriftsartiklar, forskningsrapporter, konferenspaper, uppsatser, utredningar etc. inom forskningsområdet,
- utger en skriftserie (fyra nummer/år). Oftast är det fråga om artikelsamlingar med specialbibliografier kring olika teman. Hittills har utkommit skrifter om samhällsinformation, medier i utveckling, populärkultur, massmedieekonomi samt forskning om journalistik,

- utger kataloger över pågående forskning och förteckningar över svenska masskommunikationsforskare,
- löpande serviceverksamhet t.ex. litteratursökningar, kontaktförmedling (t.ex. forskare, praktiker), utarbetande av forsknings- och litteraturöversikter.

Den svenska avdelningen av NORDICOM har från början strävat efter att göra verksamheten känd både bland forskare och forskningens avnämare. Spridningen av både NORDICOM:s nordiska publikationer och den svenska avdelningens skrifter visar att organisationen når sina målgrupper. Detta intryck förstärks också av alla de förfrågningar som kommer till centralen. Flera offentliga utredningar har också vitsordat betydelsen av NORDICOM Sverige som förmedlare av forskningsinformation. Det gäller bl.a. informationsdelegationen och massmediekommittén. Av intresse i sammanhanget är att notera att NORDICOM åtskilliga gånger har gjort översikter och tagit fram underlag för offentliga utredningar inom medieområdet. Det gäller närradioutredningen, flera av pressutredningarna, videogramutredningen, informationsdelegationen, massmediekommittén samt TV-reklameffektutredningen.

Otillräckliga personella resurser gör dock att många litteratur- och forskningsöversikter som efterfrågas inte kan verkställas.

2.2.6 Produktion och publicering av mediestatistik

I vårt land saknas det inte mediestatistik. Som har framgått av översikten i föregående avsnitt framställs statistik om massmedier av forskningsinstitutioner, branschorganisationer, myndigheter och i samband med särskilda utredningar. Statistiken är emellertid ojämnt fördelad mellan och inom medierna. Det gäller såväl den statistik som produceras av myndigheter och andra offentliga organ som branschstatistiken.

Bristerna i mediestatistiken f.n. skulle kunna sammanfattas på följande vis.

Det finns uppenbara skillnader i jämförbarhet över tid och mellan de olika medierna. Ett exempel är programstatistiken inom Sveriges Radio-koncernen, som inte medger jämförelse mellan programkategorier för radio resp. television. En påtaglig brist i den statistik som produceras av myndigheter och andra offentliga organ är att denna mestadels är starkt sektoriserad. Det som är avgörande för uppgiftsinsamlingen och uppgiftspubliceringen är härvidlag, som har framgått i det föregående, statsbidragsaspekten. Det gör att vissa områden, t.ex. dagspressen, som ju tillförs ett avsevärt statligt stöd, har en relativt utförlig statistisk bevakning. Däremot är offentliggjorda uppgifterna om t.ex. veckopressen mycket sparsammare. Vad sedan angår branschstatistiken är denna givetvis mera avpassad efter resp. organisations intressen. Den kan i många avseenden betraktas som en partsinlaga, och även om uppgifterna inte är felaktiga, så finns det en klar tendens i publiceringen av uppgifterna. Vidare skall man ha klart för sig att branschorganisationerna som publicerar statistiken i många fall inte har en hundraprocentig anslutning i resp. bransch, varför uppgifterna blir ofullständiga. Kännetecknande för tillgänglig mediestatistik är att tyngdpunkten ligger på konsumtionssidan. Bortsett från filmbranschen och dagspressen finns det förhållandevis lite tillgänglig statistik om organisation, innehåll och ekonomi i produktionsledet. Den ekonomiska sidan bör även innefatta reklamstatistik av olika slag och analys av densamma.

För att få fram en lämplig sammanställning av relevanta statistiska data som skulle kunna ge något av en helhetsbild, fordras utvecklingsarbete, kompletterande materialinsamling, bearbetning samt analys och kommentarer. Det är också viktigt att en sådan sammanställning sprids effektivt.

I nuläget pågår flera försök att systematisera, analysera och presentera data hämtade från olika håll. Statistiska centralbyrån (SCB) har i uppdrag att publicera översiktlig mediestatistik. Vidare kan nämnas den s.k. "Mediebarometern" som görs av det forskningsanknutna Dagspresskollegiet i samarbete med Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning (PUB). Ett annat exempel är "Mediesverige" som

görs inom ramen för avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet.

SCB:s uppdrag går tillbaka på uttalanden i budgetpropositionen 1987 (prop. 1986/87:100, bil. 15). SCB skall producera "översiktlig mediestatistik". I sammanhanget uttalas också att SCB bör bedriva utvecklingsarbete för statistik på medieområdet.

En första sammanställning av översiktlig massmediestatistik planeras under hösten 1988. Sammanställningen kommer att bestå av i första hand tillgängliga data. Sammanställningen syftar till att skapa en samlad överblick. Källorna som SCB använder är genomgående offentligt publicerade. Därutöver bearbetar SCB vissa källor genom ADB. Som stöd för SCB:s arbete med statistik över kultur- och medieområdet finns en samrådsgrupp för kultur- och mediestatistik.

Mediesverige är namnet på en rapport med statistiska översikter över de svenska massmedierna som har publicerats i två utgåvor av avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet. En tredje utgåva planeras hösten 1988. Medieprojektets huvudsyfte anges vara att systematisera, analysera och presentera uppgifter om de svenska mediernas situation. Liksom i SCB:s fall är huvuddelen av statistiken offentliggjord statistik för dagspress, radio och TV. Vidare finns primärmaterial från olika forskningsprogram vid avdelningen för masskommunikation. Slutligen finns sammanställning och statistik om bl.a. reklamen som har framställts av avdelningen för företagsekonomi vid Göteborgs universitet.

Den första utgåvan av *Mediesverige* skedde med hjälp av bidrag från Svenska journalistförbundet. Sedermera har stöd erhållits från Dagspresskollegiet, som i sin tur får stöd från Dagspressens marknadsinformation (sedermera Tidningsutgivareföreningen) och SMM-fonden (se kap. 2.2.4).

2.3 Vad finns – vad saknas?

2.3.1 Inledning

Min genomgång i det följande är inte särskilt detaljerad. Det är mera fråga om exemplifiering för att antyda vari bristerna består i nuvarande beslutsunderlag. Jag utgår därvid från en föreställning om en rimlig informationsnivå och bygger vidare på de svar som jag fått vid min rundfråga rörande behoven av beslutsunderlag m.m. i massmediepolitiska sammanhang.

Jag utgår i likhet med direktiven från att helhetsbilden är det viktiga, vid sidan av kontinuiteten i informationsinsamlingen.

Ytterligare en förutsättning är att jämförbarheten inom resp. medieområde kommer i första hand. Givetvis är det också önskvärt att kunna jämföra medierna sinsemellan, men detta kräver betydligt större resurser än vad som står till buds.

2.3.2 Behov av övergripande slag

På följande punkter kan man tala om ett allmänt behov av bättre beslutsunderlag.

Det gäller de *internationella trenderna*, liksom utvecklingen i vissa länder. Det saknas förvisso inte internationella utblickar och informationsinsamling. Men den informationsinsamling som sker om förhållandena i utlandet är mycket sektoriserad. Det material som de tekniska attachéerna och andra på våra ambassader förmedlar, är oenhetligt och dessutom svårt att få del av utanför regeringskansliet.

Debatten om medieutvecklingen i landet i alla medier, alltså inte bara i dagspressen, dokumenteras inte på ett systematiskt sätt. Vissa av myndigheterna har klippinsamlingar som cirkulerar, men det gäller bara klipp från resp. myndighets egen sektor.

Utanför kretsen av "mediemyndigheter" och departement råder en ofta utbredd osäkerhet om status i *beredningen av olika mediepolitiska förslag*. Även behandlingen av riksdagsmotioner och propositioner är svår att överblicka för utomstående, t.ex. de mediepolitiskt ansvariga inom kommuner och landsting.

2.3.3 Radio och television

Vad beträffar programverksamheten inom *Sveriges Radio* får det anses vara ganska väl sörjt med basdata. Sveriges Radios verksamhetsberättelse som kommer årligen innehåller en mängd användbara data, framförallt programstatistik och översiktliga ekonomiska redogörelser. Vidare finns i koncernens årliga anslagsframställning åtskillig information om radio- och televisionsverksamhetens ekonomi, samt beskrivningar av omvärlden från mediepolitisk synpunkt. Sveriges Radios publik- och programforskning (PUB) har en omfattande publikationsverksamhet och ger dessutom ut en årsbok (jfr kap. 5).

Detta får emellertid inte undanskymma det faktum att statistiken är mycket ojämn om man jämför de olika programbolagen; det finns i praktiken inget underlag för att jämföra programkategorierna mellan de olika medierna. Vidare finns det uppenbara brister i programstatistiken m.m. när man skall jämföra förhållandena inom SR med andra radioföretag i utlandet. Andra förhållanden som borde kräva ytterligare belysning är förhållandet mellan egen och främmande produktion, vari inräknas även frilansstatistik och statistik över utomstående medverkan av olika slag, samt fördelningen mellan svensk och utländsk produktion i framförallt TV. När det gäller innehållet i programbolagens produktion skiftar detaljeringsgraden i nuvarande katalogisering och registrering mycket. Lokalradion har den minst utförliga statistiken och ingen katalogisering.

På ett helt annat plan befinner sig emellertid uppgiftsinsamlingen om radio- och TV-sändningar utanför koncernen. Sålunda finns det rela-

tivt lite användbara uppgifter om *satellit- och kabel-TV-utbudet*, bortsett från tillståndsstatistiken hos kabelnämnden.

Beträffande *närradiosändningarna* är situationen likartad; närradionämnden har uppgifter om tillstånd och vissa sändningsuppgifter men en översiktlig redovisning av utbudets innehåll saknas.

Gemensamt för verksamheterna utanför Sveriges Radio-koncernen är också att det saknas ekonomiska data, och i satellit-TV:s fall uppgifter om reklaminvesteringarnas omfattning och karaktär.

Radionämnden ger ut en bok årligen med viktiga principiella beslut samt viss statistik. Men detta rör också enbart Sveriges Radiokoncernen.

2.3.4 Film och video

På film och videosidan förekommer en motsvarande skiktning i så måtto att spelfilm, i synnerhet svensk spelfilm, katalogiseras relativt noggrant, utländsk spelfilm mera rudimentärt, medan s.k. beställningsfilm inte registreras alls. Som nämns i det föregående har Filminstitutet en mycket utförlig statistik rörande den film som visas på biograf, eftersom biografintäkterna utgör basen i institutets ekonomi i enlighet med filmavtalet. På motsvarande sätt finns också viss statistik rörande videouthyrning i kraft av de bestämmelser som gäller för avgifter på video.

Enligt vad som har uppgetts från videobranchen, kommer man att förbättra statistiken, framför allt vad avser innehållsbeskrivningen.

Vid sidan av den videogrammarknad som är delaktig i video- och filmavtalet finns ett utbud med framförallt pornografiskt innehåll som inte lämnar några statistiska uppgifter.

Filmcensuren har ett löpande register över tillstånds- och censurärenden. Ekonomiska uppgifter rörande branschens ekonomi finns inte tillgängliga.

När det slutligen gäller filmlitteratur och litteratur om film och TV är Filminstitutets bibliotek det mest välförsörjda i Skandinavien.

2.3.5 Fonogram

När det gäller den svenska utgivningen av fonogram framöver kommer den att vara ganska väl täckt genom ALB:s nationaldiskografi. Den utländska produktionen som saluförs i Sverige kommer i viss mån att kunna överblickas tack vare branschorganisationens (GLF) katalog över lagerförda fonogram.

Det saknas nästan helt uppgifter om fonogramproduktionens ekonomi. Uppgifter om lyssnande och konsumtion av apparatur har i viss mån tagits fram genom dagspresskollegiet, PUB och kulturrådet. Det finns en viss bidragsstatistik hos kulturrådet.

2.3.6 Tryckta medier

Statistiken över bokproduktionen utgår från Svensk bokförteckning som framställs av kungl. biblioteket. Kategoriindelningen är emellertid otillfredsställande från mediepolitisk synpunkt. Det gäller bl.a. redovisningen av facklitteraturutgivningen. Bl.a. beroende på att massmarknadslitteraturen inte redovisas saknas uppgifter om den totala utgivningen av allmänlitteratur. Detsamma gäller branschstatistiken över bokförsäljningen, i vilken f.ö. ett par stora förlag inte ingår.

I samband med de stora bokutredningarna gjordes genomlysningar av branschens ekonomi med stöd från SPK. Dessa utredningar har inte följts upp.

Däremot får kartläggningen av stödet till utgivningen och bokförlag samt till bokhandel och försäljning sägas vara relativt utförlig.

Detsamma kan sägas om den statistik som tas fram av presstödsnämnden och kulturrådet beträffande dagspressen resp. de kulturtidskrifter som får statligt stöd.

2.3.7 Övrigt

Som har antytts vid flera tillfällen i det föregående saknas det i stort sett material rörande *reklaminvesteringarna*, bortsett från de ambitiösa ansatser som har gjorts vid företagsekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet.

3 Överväganden och förslag

3.1 Inledning

Inom den ram som står till förfogande – 750 000 kr. i kostnadsläget 1986/1987 – ryms endast en mindre del av önskvärda åtgärder.

Jag har mot denna bakgrund försökt att tillgodose några angelägna önskemål som är gemensamma för forskarna, praktikerna och beslutsfattarna. En satsning bör göras på dels mer systematisk dokumentation av mediepolitik och debatten om medieutvecklingen m.m., i första hand till stöd för de centrala beslutsinstanserna, dels informationservice vid NORDICOM, dels slutligen, förbättringar av mediestatistikens kvalitet och tillgänglighet.

Förslagen, som bygger på existerande strukturer, bör ses som tidsbegränsade projekt. En utvärdering av åtgärderna bör ske efter ca fem år, varefter ställning får tas till mera definitiva arrangemang. Av det nyss sagda följer att de institutioner som åtar sig de föreslagna aktiviteterna bör betrakta resurserna som "öronmärkta" – utvärderingen kan utmynna i en omfördelning av medlen för ändamålet.

Förslaget kan sammanfattas enligt följande.

- a) Till ALB eller kabelnämnden knyts på projektbasis en kvalificerad kraft för *bl.a. dokumentation av den offentliga debatten om medieutvecklingen, mediepolitiska beslut samt av den tekniska utvecklingen på medieområdet.*

b) NORDICOM förstärks på projektbasis med en kvalificerad kraft för *information om forskningsresultat m.m.*

c) Till NORDICOM knyts vidare på halvtid en kvalificerad kraft för *insamling och bearbetning av mediestatistik*. Förutsättningar skapas för publicering av en utgåva med viss periodicitet.

Jag övergår nu till att mer i detalj redogöra för innehållet i förslagets olika delar.

3.2 Förslag

3.2.1 Samordning av mediestatistiken

Som har framgått av avsnitt 2.2.6 har SCB:s projekt med översiktlig mediestatistik och utgivning av "Mediesverige" vid avdelningen för masskommunikation vid Göteborgs universitet många beröringspunkter. Det är mot den bakgrunden angeläget att undersöka möjligheten till samordningsvinster.

Man kan till att börja med konstatera att båda projekten öser ur i princip samma källor. I SCB:s fall finns dock en specialkunskap beträffande bl.a. levnadsnivåundersökningarna och näringsstatistiken. Vidare bör man erinra om att SCB har kompetens beträffande den primärstatistik som tas fram rörande bl.a. biblioteksutlåningen.

Vad sedan beträffar Mediesverige, finns i projektet en forskningsinriktad kompetens samlad. Grunden har lagts för en analytisk och kommenterande verksamhet. Det finns en kunskap om beteendeforskning av intresse liksom förutsättningar för en systematisk materialinsamling på vissa sektorer.

Mot den här angivna bakgrunden har jag diskuterat med SCB och de ansvariga för Mediesverige om en samordning av de båda projekten. Jag har därvid utgått från att huvudman för en reguljär verksamhet av

Mediesveriges typ skulle vara NORDICOM. Vidare har min utgångspunkt varit att det skulle finnas naturliga kontaktkanaler mellan Mediesverige i dess nya tapping och SCB så att företrädare för Mediesverige får säte och stämma i SCB:s samrådsgrupp för översiktlig mediestatistik och att i den referensgrupp som jag kommer att föreslå knyts till statistikproduktionen vid NORDICOM även ingår företrädare för SCB.

Med denna allmänna organisatoriska inramning har jag övervägt följande arbetsfördelning. SCB skulle koncentrera sin verksamhet inom mediestatistiken till utgivning av en årlig publikation med översiktlig statistik. Mediesverige i dess nya tapping skulle förslagsvis vartannat år publicera en mer fyllig publikation med mera av analyser och kommentarer.

Mina förslag tar inte särskild hänsyn till behovet av finansiering av reklamstatistikframtagningen vid företagsekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet. Det får bli en avvägningsfråga inom ramen för NORDICOM, om man skall kunna stödja den verksamheten.

När jag samrått med SCB i denna fråga har man från myndighetens sida framhållit att SCB:s ekonomiska resurser inte tillåter framställning av en publikation av det omfång som man ursprungligen hade tänkt sig. En resursförstärkning krävs med ca 50 000 kr. Vidare har man anfört att om utvecklingsarbete inom massmediestatistiken skall kunna utföras för att eliminera de problem som föreligger inom massmediestatistiken det enligt SCB:s bedömning behövs en resursförstärkning i storleksordningen 100 000 kr. under tre år årligen.

Enligt min mening får ställning tas till den begärda resursförstärkningen med 50 000 kr. i samband med att en ny treårsplan görs upp för SCB. Den ram som står till förfogande för den här aktuella utredningen räcker inte för ändamålet. Vad sedan gäller utvecklingsarbetet med massmediestatistiken, utgår jag med stöd av de skrivningar som finns i budgetpropositionen 1987 rörande mediestatistiken från att det dels skall vara möjligt att skapa utrymme för visst sådant utvecklingsarbe-

te inom SCB:s egna anslag. I övrigt får ställning tas till en sådan resursförstärkning i ett senare skede, förslagsvis när ny plan fastställs.

3.2.2 Dokumentation av debatten om medieutvecklingen m.m.

Bakgrund: Rundfrågan till berörda myndigheter har bl.a. visat att det finns ett stort behov av en samlad dokumentation av *debatten om medieutvecklingen*. Vissa av mediemyndigheterna – t.ex. kabelnämnden – och Filminstitutet försöker att genom klippservice hålla sina medarbetare åjour med dagsdebatten, men en samlad dokumentation av debatten om – och i – alla massmedier saknas. Från många håll utanför den inre cirkeln av departement och "mediemyndigheterna" har omvitnats svårigheter att hålla sig underrättad om fattade *mediopolitiska beslut* samt om beredningsläget för beslut i vardande. Vissa av de tillfrågade på den kommunala sidan har efterlyst något slag av clearingcentral. Bevakningen av den tekniska utvecklingen av massmedierna, slutligen, saknar som framgått av det föregående en replipunkt: utifrån sina utgångspunkter bevakar bl.a. ALB, Filminstitutet och SR-koncernen den *tekniska utvecklingen* – men en samlad bevakning och dokumentation saknas.

Uppgifter: För att helt avhjälpa de redovisade bristerna skulle krävas åtskilliga väl kvalificerade handläggare. För den eller de (för den händelse att tjänsten delas på två, jfr nedan) som engageras för ändamålet gäller det att skaffa sig överblick och att med utgångspunkt från de riktlinjer som uppdragsgivarna – dvs. i första hand utbildningsdepartementets medieenhet och mediemyndigheterna – anger försöka komplettera de insatser som görs så att hela massmedieområdet belyses. Exempelvis kan man överväga kompletteringar till de klippsammanställningar som redan görs inom vissa sektorer. Det primära är att det finns någon med överblick som snabbt kan hänvisa till olika källor eller för specifikt ändamål på uppdrag av någon av myndigheterna göra sammanställningar.

Funktionen skall alltså i första hand betjäna de myndigheter som har uppgifter på medieområdet och regeringskansliet. Den skall också utgöra en förbindelselänk med NORDICOM, i båda riktningarna. Givande i betydelsen att den fortlöpande uppdaterar t.ex. NORDICOM:s förteckning av mediepolitiska beslut, tagande, i så måtto att den, när så erfordras, för de centrala beslutsinstansernas räkning via NORDICOM tar in information om t.ex. mediestatistik och forskningsresultat.

Det är inte osannolikt att tjänsten kan behöva delas på två handläggare med hänsyn till behovet av tekniska specialkunskaper. Ett samarbetsarrangemang med Filminstitutet skulle också kunna prövas.

Placering av tjänsten: Enligt min mening finns två möjliga "värdmyndigheter", nämligen antingen arkivet för ljud och bild (ALB) eller kabelnämnden. För att placera funktionen hos ALB talar att ALB, ehuru utan egentliga uppgifter av mediepolitisk natur, faktiskt av de aktuella institutionerna har det mest vidsträckta bevakningsansvaret. Dessutom har ALB breda kontaktytor med masskommunikationsforskningen. Kabelnämnden skall följa utvecklingen i Sverige och utomlands när det gäller kabelsändningar. Det kan vara motiverat att lägga tjänsten där med tanke på att förmodligen kabel- och satellitfrågor kommer att spela en stor roll i mediedebatten och mediepolitiken under den närmaste framtiden. En kombination av någon av de två myndigheterna och SFI är också tänkbar, varvid de tekniska frågorna skulle åvila institutet. Det bör understrykas att - oavsett var tjänsten eller tjänsterna hamnar - skall inriktningen bestämmas efter samråd med de berörda myndigheterna enligt närmare direktiv från utbildningsdepartementet, vars medieenhet ju också är intressent.

3.2.3 Utbyggd informationsservice vid NORDICOM

Bakgrund: NORDICOM:s möjligheter att bistå med forskningsinformation om massmediefrågor skulle kunna utnyttjas bättre, om personalen förstärktes. Genom att den Stockholmsbaserade funktionen skall förse NORDICOM med information rörande bl.a. medieteknisk utveckling, mediedebatt och mediepolitiska beslut (jfr 3.2.3), breddas NORDI-

COM:s område. Härtill skall läggas att insamling och bearbetning av viss mediestatistik förläggs till NORDICOM, enligt vad jag föreslår i det följande (jfr 3.2.4).

Huvudsakliga uppgifter: Tjänsten bör utgöra en allmän förstärkning av NORDICOM:s informationsservice för att förbättra möjligheterna för NORDICOM att åta sig större uppdrag för offentliga utredningar och andra intressenter. I uppgifterna ingår även marknadsföring av NORDICOM:s tjänster och spridning av information om vilka upplysningar som NORDICOM kan fournera.

3.2.4 Handläggare av mediestatistik vid NORDICOM

Bakgrund: För en redogörelse av nuläget beträffande mediestatistik hänvisas till avsnitt 2.2.6. Förslaget innebär i denna del att förutsättningar skapas för fortlevnad och utveckling av projektet Mediesverige. NORDICOM får möjlighet att driva och vidareutveckla statistiksammanställningen samt får ansvaret för publiceringen av en sammanställning, förslagsvis vartannat år. Samarbete förutsätts med SCB enligt vad som anges i avsnitt 3.2.1.

Huvudsakliga uppgifter: Insamling och bearbetning av relevant mediestatistik. Redigering av publikation och informationsservice.

Organisatorisk inramning: Till tjänsten skall vara knutet ett råd som sammanträder förslagsvis två gånger om året. I gruppen skall ingå företrädare för forskningen, SCB samt någon eller några av "mediemyndigheterna".

3.2.5 Ekonomiska beräkningar

Helårsbudgeten för de skisserade åtgärderna framgår av nedanstående sammanställning.

Helårsbudget – kostnadsläge 1986/87

Göteborg:

Handläggare-info.	200 000	
Sekreterare m.m.	70 000	
Handläggare (50 %) – statistik	100 000	
Referensgrupp-statistik	10 000	
Övrigt	50 000	430 000

Stockholm:

Handläggare	200 000	
Sekreterare m.m.	70 000	
Övrigt	50 000	320 000
		750 000

Med "Sekreterare m.m." avses både kostnader för sekreterarhjälp och andra kringkostnader. Ovanstående kalkyl bör kunna ändras inom angivna ramar, bl.a. vad avser fördelningen mellan sak- och personalkostnader.

Under "Övrigt" har medel beräknats för viss dator- och kopieringsutrustning samt för prenumerationer, viss litteraturanskaffning samt resor och konferensdeltagande.

I fråga om tryckkostnaderna för publikationen av mediestatistik får förutsättas att de skall kunna täckas av försäljningsinkomsterna. Det är dock troligt att en utvecklingskostnad måste budgeteras, som inte kan täckas i det korta perspektivet.

Jag har avstått från att beräkna några *inkomster* i initialskedet. Naturligtvis bör avgifter baserade på självkostnaden tas ut vid kopiering, dokumentleveranser och sökningar i databaser. Ett uttag av avgifter bör också övervägas för mera omfattande utredningsuppdrag. Jag utgår vidare från att det skall gå att differentiera avgifterna för uppdrag som

görs för myndigheternas och regeringskansliets räkning å ena sidan och externa beställningar å den andra sidan.

Som har framgått av forskningspropositionen står för 1989/90 till förfo-
gande endast 330 000 kr. i 1986/87 års kostnadsläge. Enligt forsknings-
propositionen skall verksamheten starta "i början av år 1990".

Mot den angivna bakgrunden föreslår jag följande etappindelning.

Etapp 1 (budgetåret 1989/90) För att kontinuitet skall garanteras i
verksamheten med Mediesverige bör statistikhandläggaren vid NOR-
DICOM anställas fr.o.m. ingången av budgetåret. Vidare bör informa-
tionshandläggartjänsten besättas på hel- eller deltid fr.o.m. början av
år 1990. NORDICOM bör ha stor frihet att fördela medel mellan perso-
nal- och andra omkostnader.

Etapp 2 (budgetåret 1990/91): Verksamheten vid den Stockholmsbase-
rade funktionen startar.

3.2.6 Genomförande

De föreslagna åtgärderna förutsätts sålunda genomföras i två etapper.
Hela det anslag som avsatts för ändamålet kommer att vara tillgäng-
ligt fr.o.m. budgetåret 1990/91.

De åtgärder som föreslås sättas in fr.o.m. nästa budgetår bör enligt min
mening kunna beslutas utan föregående remissomgång. Som jag redo-
visat i det föregående har samråd ägt rum med NORDICOM, SCB samt
de ansvariga för "Mediesverige". Jag har i olika sammanhang redovisat
tankegångarna bakom förslagen för representanter för berörda myn-
digheter och för masskommunikationsforskningen. Jag har därvid kun-
nat konstatera att det finns en bred uppslutning kring tanken på en för-
stärkning av NORDICOM.

För att förbereda de åtgärder som ska till fr.o.m. nästa budgetår bör
lämpligen en mindre *organisationskommitté* tillkallas. I kommittén bör

ingå företrädare för SCB, NORDICOM, forskningsvärlden och vissa myndigheter. Kommittén bör förbereda samarbetsöverenskommelsen mellan SCB och NORDICOM och de eventuella närmare föreskrifter som kan behöva utfärdas i samband med anslagstilldelningen till NORDICOM. Vidare bör regler för taxesättning av informationstjänster som tillhandahålls av NORDICOM utarbetas.

När det gäller förslagen avseende budgetåret 1990/91, dvs. den Stockholmsbaserade tjänsten, bör dessa remitteras. Organisationskommittén bör få i uppdrag att med beaktande av sy punkterna i remissomgången lämna in en anslagsframställning för etapp 2 före den 1 september 1989. Kommittén bör därvid också kunna föreslå sådana förändringar i åtgärderna under den första etappen som kan vara påkallade med hänsyn till den slutliga utformningen av insatserna under 1989/90.

The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the United States. It covers the period from the discovery of the continent to the present time. The author discusses the various theories of the origin of the name 'America' and the role of Christopher Columbus in the discovery of the New World. He also touches upon the early exploration and settlement of the continent by Spanish and English adventurers.

The second part of the book is a detailed account of the American Revolution. It begins with the causes of the war, such as the Stamp Act and the Intolerable Acts, and describes the key battles and events that led to the Declaration of Independence. The author also discusses the role of George Washington and the Continental Congress in the struggle for freedom. The book concludes with a discussion of the aftermath of the war and the formation of the new nation.

4 Relationer mellan forskare och beslutsfattare

4.1 Inledning

Jag har i tidigare avsnitt berört den svenska masskommunikationsforskningens inriktning och struktur. De invändningar och synpunkter som masskommunikationsforskarnas organisation har redovisat beträffande utredningen återges i direktiven (se bilaga 1). I direktiven görs det vidare klart, att utredningen inte skall syssla med frågor som rör forskningens organisation, inrättandet av professorer etc. Samtidigt sågs det att jag i föregående mån skall sträva efter att utforma åtgärderna för att förbättra beslutsunderlaget så att det också blir till stöd för forskningen.

Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare (FSMK) har efter det att direktiven publicerats i en ny skrivelse som ställts till utredningen framfört ytterligare synpunkter. Med utgångspunkt härifrån vill jag (inom de ramar som direktiven drar upp) något kommentera förhållandet mellan forskare och beslutsfattare på masskommunikationsområdet.

4.2 Skrivelse från Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare

FSMK erinrar inledningsvis om sin tidigare skrivelse i frågan (refereras i direktiven). Man varnar för att inrätta ett centralt organ på det mediepolitiska området. En sådan "resurs" skulle enligt FSMK lätt

kunna utvecklas till ett allmänt styrorgan på medieområdet, liksom det skulle kunna komma att bli beroende av branschintressen. Enligt FSMK:s mening är det principiellt viktigt att mediepolitiskt underlag tas fram av oberoende organ. Härvidlag spelar universitet och högskolor en betydelsefull roll.

Enligt FSMK är en fast forskningsorganisation en viktig förutsättning för både tillämpad forskning och grundforskning inom massmedieområdet. Det finns idag ett antal institutioner som fått en sådan central ställning att de rimligen i en snar framtid borde tillföras professurer i masskommunikation eller massmedieforskning till vilken den långsiktiga forskningsverksamheten kunde byggas upp. För sin ståndpunkt anför FSMK flera argument. För det första är professurer och forskarutbildning en förutsättning för en långsiktig kunskapsuppbyggnad. För det andra är en sådan forskningsorganisation det enda som på sikt kan garantera också den tillämpade forskningens kvalitet. Ett tredje argument för en sådan utbyggnad av masskommunikationsforskningen är att den skulle underlätta forskningsanknytningen av den expanderande journalist- och informationsutbildningen. Slutligen framhåller FSMK att institutioner av det här slaget redan finns i ett stort antal länder vilket visat sig stimulerande för forskningens kvalitet.

FSMK anser att den ekonomiska insatsen för att realisera en nationell uppbyggnad av forskningsområdet knappast är avskräckande. Eftersom det finns klara strukturer att utgå från skulle det för mindre än 1,5 milj.kr. vara möjligt att bygga upp en fast organisation för den svenska masskommunikationsforskningen.

4.3 Bedömning

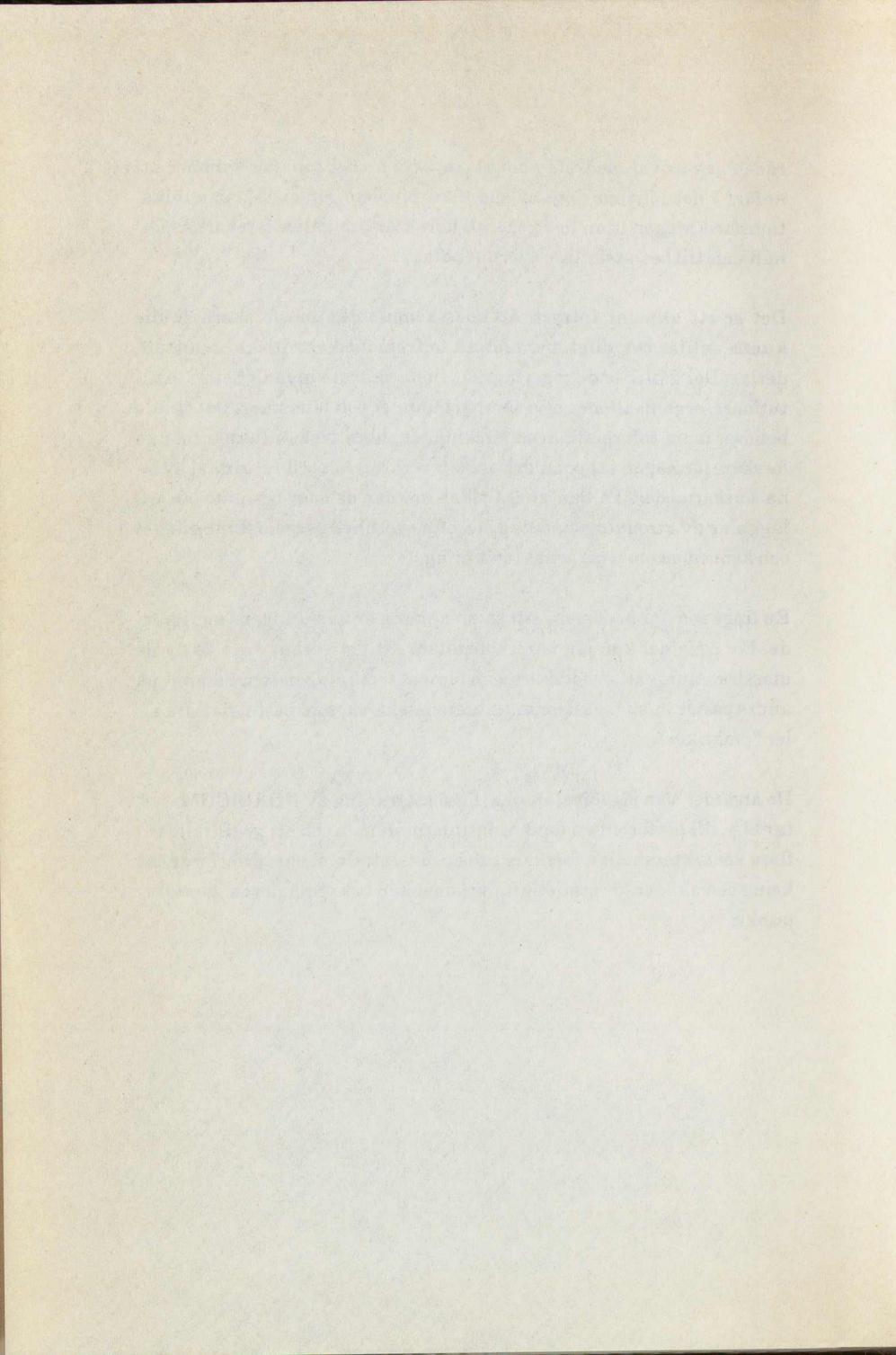
För egen del är jag som framgår av direktiven förhindrad att uttala mig om värdet av en fast forskningsorganisation av det slag som FSMK förespråkar; frågan skall tas upp i samband med förberedelserna för nästa forskningspolitiska proposition. Däremot finns det enligt min mening anledning att något beröra de allmänna relationerna mellan masskommunikationsforskarna och beslutsfattarna på massmedieom-

rådet. Jag är väl medveten om att mycket av det som jag kommer att anföra i det följande inte är specifika problem för masskommunikationsforskningen utan har generell karaktär och gäller forskarnas förhållande till beslutsfattare överhuvudtaget.

Det är ett allmänt intryck att masskommunikationsforskare skulle kunna anlitas betydligt mera för att ta fram mediepolitiskt beslutsunderlag. Det gäller både regeringskansliet, centrala myndigheter, institutioner, organisationer osv. samt kommuner och landsting. Det skulle behövas mera information om forskningen; utan tvekan saknar många forskare förmågan att popularisera sin verksamhet och resultatet av sina forskarmödor. På den andra sidan saknar de som beslutar om utläggning av utredningsuppdrag etc. ofta överblick över forskningsläget och kännedom om forskarnas inriktning.

En fråga som får bedömas i sitt sammanhang är forskningens meritvärde. För egen del kan jag bara konstatera att det verkar vara få av de masskommunikationsforskare som lämnat forskningen som hamnat på andra poster inom masskommunikationssektorn, som beslutsfattare eller "praktiker".

De åtgärder som jag föreslår, bl.a. för förstärkning av NORDICOM, syftar bl.a. till att förbättra forskningsinformationen och att ge tillfälle till flera kontakter mellan forskare och beslutsfattare. Samrådsförfarandet kring den skisserade statistikfunktionen kan också tjäna som kontaktpunkt.

5 Sveriges Radios avdelning för publik- och programforskning

5.1 Inledande synpunkter

Direktiven fastslår att det inte längre är aktuellt att överväga någon utbrytning av en del av Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning (PUB) av det slag som förutskickades i forskningspropositionen. Däremot sägs, att jag bör vara oförhindrad att inventera olika samarbetsområden för PUB mot bakgrund av de insatser som jag kommer att föreslå.

Eftersom PUB är den i särklass största forskningsinstitutionen i Sverige när det gäller masskommunikationsforskning, är det naturligt för mig att närmare studera samspelet både mellan övrig forskning och PUB och mellan beslutsfattare på det mediepolitiska området och PUB.

5.2 Bakgrund

Sedan 1940-talet har det inom Sveriges Radio bedrivits publikundersökningar och publikmätningar. Verksamheten expanderade i och med tillkomsten av nya radiokanaler samt TV 2. Tidigt infördes i samband med publikmätningarna möjlighet att ställa andra frågor från bland annat olika externa beställare.

I början av 1970-talet blev de externa beställningarna för omfattande och avdelningen måste omorganiseras. Sedan dess har PUB mer preciserade mål.

PUB:s uppbyggnad var – och är – helt och hållet en företagsintern angelägenhet. I direktiven till 1974 års radioutredning anförde utbildningsministern att utredningen borde undersöka om en del av PUB-verksamheten kunde läggas på ett självständigt institut. Huvudmotivet var att ett organ för undersökningar av publikreaktionerna borde stå fritt gentemot det programproducerande monopolföretaget.

Radioutredningen tog i sin tur i en skrivelse år 1975 tillsammans med 1972 års pressutredning upp frågan. Initiativet ledde till att massmedieforskningsutredningen tillkallades år 1975. Den sistnämnda utredningen avstyrkte i sitt slutbetänkande (SOU 1977:11) en uppdelning av skisserat slag. Utredningen konstaterade att det övergripande målet för PUB-forskningen måste vara att ge beslutsunderlag för olika instanser inom Sveriges Radio.

I den efterföljande remissbehandlingen av massmedieforskningsutredningens betänkande redovisades inte några avvikande uppfattningar av betydelse.

Frågan avskrevs sedermera.

I prop. 1985/86:99 om Sveriges Radios verksamhet under den nu löpande avtalsperioden föreslogs att Sveriges Radio skulle redovisa den forskningsverksamhet som bedrivs inom koncernen och om den kan delas upp i sådan forskning som är avsedd att tjäna som beslutsunderlag för koncernen och mer allmänt betonad forskning. Frågan skulle därefter bli föremål för en särskild utredning för att utröna om en av allmänna medel bekostad utrednings- och forskningsresurs behövs vid sidan av Sveriges Radio för att ta fram underlag för beslut i massmediepolitiska frågor.

Sveriges Radio redovisade sina överväganden i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1988/89.

Slutsatsen av Sveriges Radios bedömningar var, att den publik- och programforskningsverksamhet som bedrivs inom koncernen kvantita-

tivt och kvalitativt har anpassats efter koncernens behov. Forskningsresultaten ligger till grund för beslut på policyplanerings- och produktionsnivå. Vidare har resultaten betydelse för såväl kortsiktiga som långsiktiga beslutsprocesser. Eftersom dessutom de forskningsresurser som PUB disponerar, databaser m.m. är tätt integrerade med varandra och inte kan separeras utan att allvarliga komplikationer skulle uppstå ansåg Sveriges Radio det inte rationellt att överväga en uppdelning på allmän resp. koncernanknuten forskningsverksamhet.

Denna uppfattning biträdades sedermera av kulturministern i 1988 års budgetproposition.

5.3 Nuvarande verksamhet

De övergripande målen för Sveriges Radios publik- och programforskningsverksamhet är:

- att öka och sprida kunskapen om radions och televisionens kända och möjliga verkningssätt med utgångspunkt från kunskap om masskommunikationsprocessen,
- att ge underlag för beslut i frågor som rör radio och TV på policy, planerings- och produktionsnivå,
- att ge underlag för diskussioner om radio, TV och övriga massmedier inom och utanför företaget.

Härutöver bedrivs viss forskning inom följande områden:

- metodutvecklingsprojekt för utveckling av t.ex. intervjumetoder, uppläggning av databaser etc.,
- projekt med externa beställare eller med extern finansiering, nämligen

★ projekt som initieras av PUB men genomförs med extern medfinansiering. Exempel på sådana projekt är Mediebarometern (jfr avsnitt 2.2.6), Småbarnsbarometern och Kulturbarometern, vilka stöds av Dagspresskollegiet och statens kulturråd

★ projekt för vilka koncernbolag och externt företag eller organisation står som medbeställare och finansiär. Som exempel kan nämnas den undersökning av hemelektronik i Sverige år 1985 som beställdes av Sveriges Radio, televerket och radiobranschens samarbetsråd

★ projekt med enbart extern beställare och finansiär t.ex. televerkets TV-hushållsräkning.

De externt finansierade projekten har i snitt motsvarat sex procent av budget.

PUB är organisatoriskt en del av moderbolaget Sveriges Radio men betjänar samtliga programbolag. Det finns en ledningsgrupp för PUB, där programbolagen är representerade. Budgeten för PUB är f.n. drygt 10 milj. kr. Härav utgör ca 80 % personalkostnader.

Koncernbolagen står för ca 65 % av avdelningens budget genom beställningar som programbolagen lägger ut på avdelningen för varje budgetår.

De externa intäkterna är av två slag, dels forskningsprojekt för externa beställare dels försäljning av rapporter. Bestämmelsen om extern finansiering är inte enbart ekonomiskt betingad. Den har också till syfte att ge PUB incitament till kontakter utanför koncernen. Den stimulans detta innebär för en forskningsinstitution anses ha ett särskilt värde.

I Sveriges Radios rapport om PUB sägs beträffande ev. avnämning att i praktiken fungerar samarbetet mellan beställare och forskningsavdelning snarare som en dialog, i vilken forskarnas sakkunskap och omdöme har mycket stor betydelse. Flera av bolagens projektbeställningar har skett efter förslag från PUB.

PUB:s arbete f.n. präglas i mycket av uppföljning och utvärdering av genomförda förändringar inom TV och radio. Således studeras f.n. effekterna av kanalreformen och eftermiddagssändningarna i TV samt införandet av P 4 i radio. Därtill kommer "omvärldsstudier" för att pla-

cera in Sveriges Radio i det audiovisuella landskapet. Det gäller tillväxten av elektroniska medier, användningen av video och satellit-TV etc. De ca 50 projekt som årets arbetsplan omfattar kan rangeras i följande huvudgrupper.

- konsumtionsmönster och levnadsvanor,
- publikräkningar,
- kunskaps- och informationsmedel,
- underhållning, fiction och musik,
- övriga projekt.

PUB ger ut en årsbok rörande forskningen om radio och television.

5.4 Bedömning

Tid efter annan har röster höjts för att den publik- och programforskning som inte är direkt knuten till den löpande programverksamheten skall förläggas till en från Sveriges Radio-koncernen fristående institution. Förespråkarna för en sådan modell menar att endast på så sätt är det möjligt att garantera integritet och kritisk granskning av programverksamheten. Denna mening förfäktades av en del debattörer under den tid då SR hade monopolställning. På delvis andra bevekelsegrunder förs samma åsikt fram även nu, när monopollet håller på att vittra bort.

För egen del kan jag från strikt principiella utgångspunkter finna sympati för den skisserade, "rena", modellen. Med hänsyn till det grundmurade anseende som självständig forskningsinstitution som PUB under senare år fått i förhållande till uppdragsgivarna/programbolagen bedömer jag emellertid risken som ytterst liten att avdelningen skulle börja "vinkla" sina undersökningar för att tillgodose ett behov av tillrättat argumentationsmaterial till sina huvudmän. I sin egenskap av public service-företag är koncernen vidare noga observerad av de andra aktörerna på mediemarknaden, av de politiska partierna och de stora intresseorganisationerna. Det skulle omedelbart straffa sig om koncernens forskning och publikmätning resulterade i partsinlagor. Det bör alltså utomordentligt starka skäl till för att man skall överväga den be-

svårliga omorganisation som måste genomföras, därest delar av PUB skall läggas utanför koncernen.

Det är inte osannolikt att andra typer av publikmätningar – vid sidan av PUB:s – kommer att prövas i vårt land i takt med att satellitsändningarna kan tas emot av en större del av befolkningen. Det är angeläget att en öppen metoddiskussion förs mellan PUB och övriga undersökare. Det gäller även undersökningen av närradiolyssnandet.

Såvitt jag har kunnat finna har PUB således stor integritet i förhållande till aktörerna inom SR-koncernen. Det är de vetenskapliga kriterierna som är utslagsgivande. Jag finner det mot den bakgrunden självklart att man utanför koncernen, t.ex. inom myndighetsvärlden och på regeringskansliet, skulle kunna utnyttja PUB för forsknings- och utredningsuppgifter av massmediepolitisk natur.

6 Samarbete mellan myndigheter på medieområdet

6.1 Bakgrund

I direktiven till utredningen läggs stor vikt vid samordningsmöjligheterna mellan berörda myndigheter. I första hand avses därvid kabel- och närradionämnderna, arkivet för ljud och bild (ALB) samt radionämnden. Det hänvisas till direktiven till den dåvarande organisationskommittén för kabel- och närradionämnderna, i vilken diskuteras samlokalisering mellan de nämnda myndigheterna.

Vidare har i olika sammanhang tanken förts fram på att samlokalisera bl.a. ALB med Filminstitutet.

Statskontoret har i april 1988 redovisat en översyn av små myndigheter i form av en förstudie. I sin rapport (1988:23) behandlar statskontoret bl.a. "ljud och bildmyndigheter" till vilka räknas statens biografbyrå, ALB, radionämnden, kabelnämnden och närradionämnden. Statskontoret konstaterar att dessa myndigheter är små, har näraliggande verksamhetsområden och delvis likartade uppgifter. Samtliga myndigheter är av olika skäl i behov av nya lokaler.

Statskontoret föreslår att förutsättningarna prövas för en långtgående samordning av de nämnda myndigheterna. Det bör därvid enligt statskontoret undersökas om de olika beslutsorganen kan betjänas av ett och samma kansli inom ramen för en gemensam personalorganisation, "med en gemensam resurstilldelning och gemensamt resursutnyttjande även i övrigt". Enligt statskontoret kan en sådan gemensam organisa-

tion leda till ett effektivare resursutnyttjande, större flexibilitet och minskad sårbarhet. Det borde härvid bli lättare att också hantera sådana förändrade krav som rör kompetens och resursbehov inom myndigheterna som kan bli följden av förändringar som kommer att ske på det massmediala området. Statskontoret föreslår att en studie genomförs rörande möjligheterna och formerna för att inom en myndighetsram om ett långtgående gemensamt resursutnyttjande kunde inrymma skilda beslutsorgan.

Regeringen har ännu inte tagit ställning till statskontorets förslag i denna del.

6.2 Bedömning

I min rundfråga till de berörda myndigheterna har samtliga visat sig mycket positiva till samlokalisering. Det finns naturliga beröringspunkter dem emellan; det bör sålunda noteras att samarbete redan föresiggår t.ex. när det gäller kabelnämnden och ALB vad avser bandning av satellitprogram, ALB och SFI vad avser arkivering av film etc. Naturligtvis skulle en samlokalisering kunna leda till ytterligare samordningsvinster. Det gäller bl.a. på datasidan. Jag kan emellertid inte ta ställning till det av statskontoret skisserade förslaget till gemensam kansliorganisation. Sammanfattningsvis kan jag på grund av att lokalfrågan inte avancerat särskilt långt inte ge några konkreta förslag till samordning mellan de berörda myndigheterna i dagsläget. Möjligheterna till ökat samarbete får kontinuerligt prövas inom de lokallösningar som erbjuds. Mitt förslag om en kvalificerad kraft som skall knytas till antingen kabelnämnden eller arkivet för ljud och bild men som skall betjäna de övriga myndigheterna är ett led i dessa strävanden.

Härutöver utgår jag från att det skall vara möjligt att intensifiera det tekniska samarbetet rörande anskaffning och utnyttjande av teknisk utrustning samt, inte minst, bibliotekssamarbetet, där Filminstitutets bibliotek utgör ett naturligt ankare.

Kommittédirektiv

Bilaga 1

Utredning om åtgärder för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar m.m.

Dir. 1988:14

Beslut vid regeringssammanträde 1988-04-14

Statsrådet Göransson anför.

1 Mitt förslag

En särskild utredare tillkallas för att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i 1987 års forskningsproposition (prop. 1986/87:80 bil. 6 s. 157 f.) förbereda insatser för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar och beslut.

2 Bakgrund

2.1 *Forskningspropositionen år 1987*

Enligt riksdagens beslut (prop. 1986/87:80 bil. 6 s. 157 f., KrU 16, rskr 282) skall en utredning ges i uppdrag att förbereda inrättandet av forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning. Avsikten är att förbättra arbetsbetingelserna för massmedieforskningen samt att underlätta för dem som på olika sätt berörs av utvecklingen inom mass-

medieområdet att skaffa underlag för sina bedömningar. Detta gäller både statliga och kommunala organ, organisationsvärlden, näringslivet och allmänheten.

Enligt forskningspropositionen bör utredningsarbetet inriktas på att i första hand finna former för att samordna och effektivisera utnyttjandet av de resurser som i dag finns hos myndigheter och institutioner på området. Dessa är, förutom forskningsverksamheten inom Sveriges Radio (SR), arkivet för ljud och bild (ALB) och viss verksamhet inom Svenska Filminstitutet. Vidare berörs bl.a. kabelnämnden, narradionämnden samt radionämnden.

I propositionen erinras om att SR har att – i enlighet med uttalanden av regering och riksdag i samband med beslutet med anledning av prop. 1985/86:99 om Sveriges Radios verksamhet m.m. – redovisa om den forskningsverksamhet som bedrivs inom koncernen kan delas upp i sådan forskning som är avsedd att tjäna som beslutsunderlag för koncernen och mera allmän forskning.

Den skisserade verksamheten skall enligt propositionen kunna starta i början av år 1990. En ekonomisk ram för ändamålet anges.

2.2 *Vissa skrivelser*

Med anledning av de refererade uttalandena i forskningspropositionen har *Föreningen Svenska Masskommunikationsforskare (FSMK)* i en särskild skrivelse rest vissa invändningar. Föreningen anför bl.a. att hittills genomförda statliga utredningar på medieområdet byggt på den forskning som förekommer på universitet och högskolor samt inom andra forskningsinstitutioner. Enligt föreningen bör en långsiktig kunskapsuppbyggnad eftersträvas i stället för den enligt föreningen kortsiktiga verksamhet som den i propositionen skisserade resursen skulle utgöra.

I samband med anslagsframställningen för budgetåret 1988/89 har *Sveriges Radio AB* redovisat sina överväganden med anledning av de förut-

nämnda uttalandena om koncernens forskningsverksamhet. En studie av verksamheten vid publik- och programforskningsavdelningen vid Sveriges Radio (PUB) som företagits utmynnar i slutsatsen att koncernens egna behov motiverar en sammanhållen forskningsverksamhet inom koncernen. Enligt SR skulle en uppdelning av det slag som antyds i prop. 1986/87:99 medföra komplikationer, eftersom resurserna är tätt integrerade med varandra.

2.3 *Forskning och utredningsarbete av mediepolitiskt intresse*

Forskning och utredningsarbete av mediepolitiskt intresse, liksom löpande bevakning av medieutvecklingen, pågår för närvarande i olika sammanhang.

Filminstitutet, kabelnämnden, närradionämnden, statens biografbyrå och presstödsnämnden har bevakningsuppgifter inom sina resp. områden. ALB skall bevara det som offentliggörs som ljud och rörlig bild samt tillhandahålla samlingarna för forskningsändamål. Statens kulturråd bevakar utvecklingen när det gäller vissa tidskriftskategorier, fonogram samt bokbranschen. Statistiska centralbyrån och statens pris- och kartellnämnd samlar in statistik och branschdata av betydelse i sammanhanget.

Under de senaste decennierna har statliga utredningar tillkallats för att belysa utvecklingen inom delar av medieområdet och lämna förslag till mediepolitiska bedömningar eller åtgärder. Dessa utredningar har bl.a. gällt dagspressen, organisations- och kulturtidskrifterna, bokbranschen, filmbranschen, ny informationsteknologi och effekter av TV-reklam. Utredningarna har i flertalet fall resulterat i kartläggningar och viktig dokumentation. Ofta har dock gällt, att när väl utredningen avslutats, ingen uppföljning skett av den uppgiftsinsamling och bevakning av utvecklingen som inletts.

Inom universitetsvärlden har en relativt omfattande masskommunikationsforskning vuxit fram såväl inom enskilda discipliner som på tvärvetenskaplig grund. Olika strukturer har utvecklats lokalt. Statistikin-

samling och bearbetning sker i viss utsträckning. Forskningen är till övervägande del grundforskning, men det förekommer också många kortsiktiga projekt som finansieras av myndigheter, statliga utredningar och branschorgan. Från forskarhåll har tid efter annan påtalats att metodologiskt intressanta projekt stundom avslutats i förtid därför att anslagsgivaren/finansiären inte fortsatt att stödja projektet i fråga när väl de efterfrågade uppgifterna levererats.

Den största enheten för masskommunikationsforskning i landet är den förut nämnda publik- och programforskningsavdelningen vid Sveriges Radio (PUB). Förutom den forskning som har direkt anknytning till koncernens programverksamhet driver PUB vissa projekt med extern finansiering, bl.a. från Kulturrådet.

Löpande information om forskningsprojekt och delar av medieutvecklingen finns att tillgå bl.a. genom den särskilda dokumentationscentralen för masskommunikationsforskning (NORDICOM) som ger ut nyhetsblad och en årsbibliografi. Andra informationskällor är årsböcker och vissa återkommande studier utgivna av PUB samt det branschanknutna Dagspresskollegiet. Nyhetsbrev om medieutvecklingen ges ut av bl.a. Sveriges Radio och Nordiska Ministerrådet samt – till helt nyligen – Filminstitutet (det s.k. Medierådet).

3 Utredningsuppdraget

3.1 *Utgångspunkter*

Jag vill först något kommentera FSMK:s tidigare refererade synpunkter på inriktningen av utredningsarbetet.

Såsom anges i propositionen skall de planerade insatserna ses mot bakgrund av behovet att förbättra bevakningen av medieutvecklingen. Det primära är således att förbättra underlaget för ett strategiskt beslutsfattande på olika nivåer. En grundläggande förutsättning för kunskapsupbyggnaden inom detta område är den masskommunikations-

forskning som förekommer framför allt inom högskolan. Det är angeläget att de åtgärder som nu planeras för att förbättra handlingsberedskapen på det mediepolitiska området utformas så att de så långt möjligt kan bli till stöd också för denna forskning. De förslag som FSMK lägger fram till hur masskommunikationsforskningen skall stärkas organisatoriskt får bedömas i ett sammanhang inför nästa forskningsproposition. Jag har i denna fråga samrått med chefen för utbildningsdepartementet.

Den resursförstärkning som aviseras i forskningspropositionen är att se som ett komplement till de insatser som redan görs för att tillgodose behovet av ett medie- och kulturpolitiskt *helhetsperspektiv*. Detta är angeläget mot bakgrund både av den med nödvändighet sektorsvisa uppdelningen i myndigheternas och institutionernas bevakning och av att medier som tidigare varit åtskilda nu blir alltmer integrerade med varandra.

Resursförstärkningen bör vidare kunna användas för att möjliggöra *kontinuitet* i bl.a. sådan informationsinsamling som initieras av statliga utredningar och branschorgan som bedöms vara värdefull från massmediepolitisk synpunkt.

En grundläggande förutsättning bör vara att tillämpningen av en förändrad massmedieteknologi bör anpassas till medborgarnas och samhällets behov. Följaktligen bör ensidig bevakning och informations-spridning gällande tekniska utvecklingsfrågor undvikas.

Prioriteringar blir alltså nödvändiga, med utgångspunkt i dels en behovsanalys, dels en kartläggning av de insatser inom forskning, dokumentation, information som för närvarande görs inom den offentliga sektorn och på privat initiativ.

Av forskningspropositionen framgår att – sedan hänsyn tagits till vissa andra ändamål – 750 000 kr. i 1986/87 års prisläge står till förfogande för de nya insatserna. Denna ram bör vara utgångspunkten för bedömningen av vad som skall prioriteras om staten ensam skall finansiera den planerade verksamheten. Utredaren bör sondera möjligheterna till

kompletterande finansiering från t.ex. kommunalt, landstingskommunalt och privat håll. Dessa sonderingar samt berörda myndigheters och institutioners åtaganden får sedan utvisa om det finns förutsättningar för en expansion av verksamheten på sikt.

3.2 *Uppläggning av utredningsarbetet*

Från de angivna utgångspunkterna bör en *kartläggning* göras av vilka aktiviteter av intresse som pågår inom såväl den offentliga som den privata sektorn när det gäller mediepolitiskt betingade *utredningar, bevakning av medieutvecklingen, dokumentationsverksamhet och information till olika intressenter om medieutvecklingen*.

Kartläggningen bör sedan ställas mot en *behovsanalys* för berörda statliga och kommunala organ, organisationer m.fl. och en bedömning av vilka insatser som borde kunna tillgodoses av dem själva och vad som bör stödjas med de medel som står till förfogande för ändamålet.

Jag har berört *finansieringsförutsättningarna* i det föregående. En bedömning bör göras av vilken typ av projekt som torde kunna finansieras av giftsvägen. Riktlinjer för en avgiftsfinansiering bör skisseras.

Som jag har anfört i propositionen bör stor vikt fästas vid *samordningsmöjligheterna mellan berörda myndigheter*. Jag tänker då bl.a. på den pågående datoriseringen inom flera av myndigheterna, som bör underlätta uppgiftsinsamling för de här aktuella syftena. Gemensamma biblioteks- och dokumentationsfunktioner bör också övervägas liksom sambruk av specialistkompetens. I största möjliga utsträckning bör de medel som ställs till förfogande vara öronmärkta och skall således inte räknas in i resp. myndighets ordinarie budget. Av stor betydelse i sammanhanget är givetvis om en samlokalisering går att realisera mellan i första hand ALB och närradio- och kabelnämnderna samt radionämnden. Jag vill hänvisa till vad jag anförde i frågan i mina direktiv till den tidigare organisationskommittén för kabel- och närradionämnderna (dir. 1985:26).

Vid min anmälan av anslagsberäkningar m.m. för Sveriges Radio i 1988 års budgetproposition (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 511) har jag redovisat att jag med hänvisning till vad SR anfört i frågan inte anser att en eventuell utbrytning av delar av PUB från SR bör övervägas. Utredaren bör emellertid vara oförhindrad att inventera olika samarbetsområden för PUB mot bakgrund av de föreslagna insatserna.

Hur de nya insatserna skall organiseras får givetvis bestämmas mot bakgrund av vilken typ av aktiviteter som prioriteras. I första hand bör övervägas att anknäta verksamheten till existerande institutioner på området. En flexibel organisation bör eftersträvas.

Utredningen bör bedrivas skyndsamt för att resultatet skall kunna presenteras i sådan tid att regeringen kan redovisa anslagsberäkningar i 1989 års budgetproposition. Förslag till medelsanvändning bör därför inlämnas senast den 30 augusti 1988.

Utredaren bör beakta vad som anförs i regeringens direktiv (dir. 1984:5) angående utredningsförslagens inriktning.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om arkiv, bibliotek, litteratur, film, videogram, rundradioverksamhet samt stöd till dagspress och tidskrifter

att tillkalla en särskild utredare – omfattad av kommittéförordningen (1976:119) – med uppgift att förbereda insatser för att förbättra underlaget för massmediepolitiska bedömningar och beslut samt

att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt utredaren.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar

att kostnaden skall belasta det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Utredningar m.m.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans hemställan.

(Utbildningsdepartementet)

Rundfråga till vissa myndigheter m.m.

Bilaga 2

Checklista på omstående sida tillställdes de myndigheter som framgår av sändlista. I något omarbetad form tillställdes listan vidare ett mindre antal kommuner och landsting samt organisationer och branschorgan. Svaren lämnades vid muntliga intervjuer. Vissa av de tillfrågade valde därtill att komma in med skriftliga synpunkter.

1. Syftet med rundfrågan

– Att *kartlägga* vad som görs f.n. för att få fram underlag för mediepolitiska bedömningar och beslut.

– Att få en uppfattning om *behoven* av ett förbättrat underlag.

2. Vissa avgränsningar m.m.

Medieområdet innefattar i detta sammanhang tidningar, tidskrifter, böcker, radio och TV, film, fonogram och videogram samt informationsdatabaser och telekommunikationer, när dessa används i en masskommunikationsprocess.

De *åtgärder* som kan tänkas inom ramen för den anvisade medelsramen avser insamling och bearbetning av data om produktions-, distributions- och spridningsförhållandena inom massmedieområdet, information om utvecklingen och om forskningsrön inom området samt dokumentationsaktiviteter.

3. Pågående aktiviteter

Bedriver Ni någon aktivitet enligt ovan?

Grundas verksamheten på ett regeringsuppdrag eller på beslut inom institutionen?

Ungefärlig årlig kostnad?

Finansierar Ni forskning inom området?

Hur dokumenteras de insamlade uppgifterna? Har utomstående tillgång till materialet och under hur lång tid?

Samarbetar Ni i bevakningen av massmedieutvecklingen med myndigheter eller andra intressenter?

Har Ni litteratur och tidskrifter med anknytning till området? Förvärvspolicy?

4. Behovsinventering

Vilken typ av information som skulle kunna skaffas genom en resurs av skisserat slag saknar Ni f.n.?

Skulle Ni själva kunna ta fram informationen, om Ni fick en medelsförstärkning?

Möjligheter till samarbete med andra institutioner/organisationer?

5. Samarbetet med forskningen

Hur regleras samarbetet?

Kontakter med NORDICOM?

6. Synpunkter på nyhetsbrev

Behov av löpande information om massmedieutvecklingen?

Sändlista

kungl. biblioteket
arkivet för ljud och bild *)
talboks- och punktskriftsbiblioteket
statens kulturråd
presstödsnämnden
statens biografbyrå
Filminstitutet *)
radionämnden *)
kabelnämnden *)
närradionämnden *)
televerket
Handelsflottans kultur- och fritidsråd
statens pris- och kartellnämnd
konsumentverket
statistiska centralbyrån
statens delegation för rymdverksamhet
rymdbolaget
styrelsen för teknisk utveckling
styrelsen för psykologiskt försvar

*) För kännedom; i ett särskilt utskick behandlas samordningsfrågor avseende ALB, SFI samt radio-, kabel- och närradionämnderna.

Statens offentliga utredningar 1988

Kronologisk förteckning

1. Översyn av utlänningslagsstiftningen. A.
2. Kortare väntan. A.
3. Arbetsolycka - "olycka" eller arbetsmiljöbrott? A
4. Kunskapsöverföring genom företagsutveckling. UD.
5. Utgått.
6. Provnings och kontroll i internationell samverkan. I.
7. Frihet från ansvar. Ju.
8. En ny skyddslag. Fö.
9. Sverigeinformation och kultursamarbete. UD.
10. Rätt adress. Fi.
11. Öppenhet och minne. U.
12. Civil personal i försvaret. Fö.
13. Handel med optioner och terminer. Fi.
14. Översyn av bostadsrättslagen. Bo.
15. Medborgarkommissionens rapport om svensk vapenexport. SB.
16. SÄPO-Säkerhetspolisens inriktning och organisation. Ju.
17. Reklamskatten. Fi.
18. Rapport av den parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme. Ju.
19. U-lands- och biståndsinformation. UD.
20. En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet. U.
21. Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 1. Fi.
22. Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 2. Fi.
23. SIIESTA - Ett internationellt institut för värdering av miljöriktig teknik. UD.
24. Lotteri i radio och TV. U.
25. Förnyelse och utveckling. C.
26. Frikommunförstöket. C.
27. Lönegarantin och förmånsrättsordningen - om lönegarantins betydelse för det ökade antalet företagskonkurser. A.
28. Videovåld II - förslag till åtgärder. U.
29. Förnyelse av kreditmarknaden. Fi.
30. Arbetsdomstolen. A.
31. Översyn av upphovsrättslagsstiftningen. Delbetänkande 4. Ju.
32. Läge för vindkraft. Bo.
33. Släpp kopiorna fria. Fi.
34. Dalälven - en miljösatning. ME.
35. Offentlig lönestatistik. Behov och produktionsformer. Fi.
36. Effektiv statlig lokal försörjning. Fi.
37. Statens ansvar för spridning och visning av värdefull film. U.
38. Ågande och inflytande i svenskt näringsliv. I.
39. Mål och resultat - nya principer för det statliga stödet till föreningslivet. C.
40. Föräldrar som förmyndare, m.m. Ju.
41. Tidig och samordnad rehabilitering - Samverkansmetoder och rehabiliteringsinriktad ersättning m.m. S.
42. Statens roll vid finansiering av export. UD.
43. Folk- och bostadsräkningar i framtiden. C.
44. Kontroll av kemiska produkter och varor. ME.
45. Vissa internationella skattefrågor. Fi.
46. Tillfällig handel. Fi.
47. Kommunalt stöd till de politiska partierna. C.
48. Reformerat pressstöd. U.
49. Arbetsmarknadsstriden III. A.
50. Arbetsmarknadsstriden IV. A.
51. Ut med musiken. U.
52. Att följa medicinutvecklingen. U.

Statens offentliga utredningar 1988

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Medborgarkommissionens rapport om svensk vapenexport. [15]

Justitiedepartementet

Utgått. [5]
Frihet från ansvar. [7]
SÄPO-Säkerhetspolisens inriktning och organisation. [16]
Rapport av den parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme. [18]
Översyn av upphovsrättslagstiftningen. Delbetänkande 4. [31]
Föräldrar som förmyndare, m.m. [40]

Utrikesdepartementet

Kunskapsöverföring genom företagsutveckling. [4]
Sverigeinformation och kultursamarbete. [9]
U-lands- och biståndsinformation. [19]
SIIESTA - Ett internationellt institut för värdering av miljöriktig teknik. [23]
Statens roll vid finansiering av export. [42]

Försvarsdepartementet

En ny skyddslag. [8]
Civil personal i försvaret. [12]

Socialdepartementet

Tidig och samordnad rehabilitering - Samverkansmetoder och rehabiliteringsinriktad ersättning m.m. [41]

Finansdepartementet

Rätt adress. [10]
Handel med optioner och terminer. [13]
Reklamskatten. [17]
Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 1. [21]
Ny taxeringslag - Reformerad skatteprocess. Del 2. [22]
Förnyelse av kreditmarknaden. [29]
Släpp kopiorna fria. [33]
Offentlig lönestatistik. Behov och produktionsformer. [35]
Effektiv statlig lokalförsörjning. [36]
Vissa internationella skattefrågor. [45]
Tillfälligt handel. [46]

Utbildningsdepartementet

Öppenhet och minne. [11]

En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet. [20]
Lotteri i radio och TV. [24]
Videovåld II - förslag till åtgärder. [28]
Statens ansvar för spridning och visning av värdefull film. [37]
Reformerat presstödet. [48]
Ut med musiken. [51]
Att följa medicinutvecklingen. [52]

Arbetsmarknadsdepartementet

Översyn av utlänningslagstiftningen. [1]
Kortare väntan. [2]
Arbetsolycka - "olycka" eller arbetsmiljöbrott? [3]
Lönegarantin och förmånsrättsordningen - om lönegarantins betydelse för det ökade antalet företagskonkurser. [27]
Arbetsdomstolen. [30]
Arbetsmarknadsstriden III. [49]
Arbetsmarknadsstriden IV. [50]

Bostadsdepartementet

Översyn av bostadsrättslagen m.m. [14]
Läge för vindkraft. [32]

Industridepartementet

Provning och kontroll i internationell samverkan. [6]
Ägande och inflytande i svenskt näringsliv. [38]

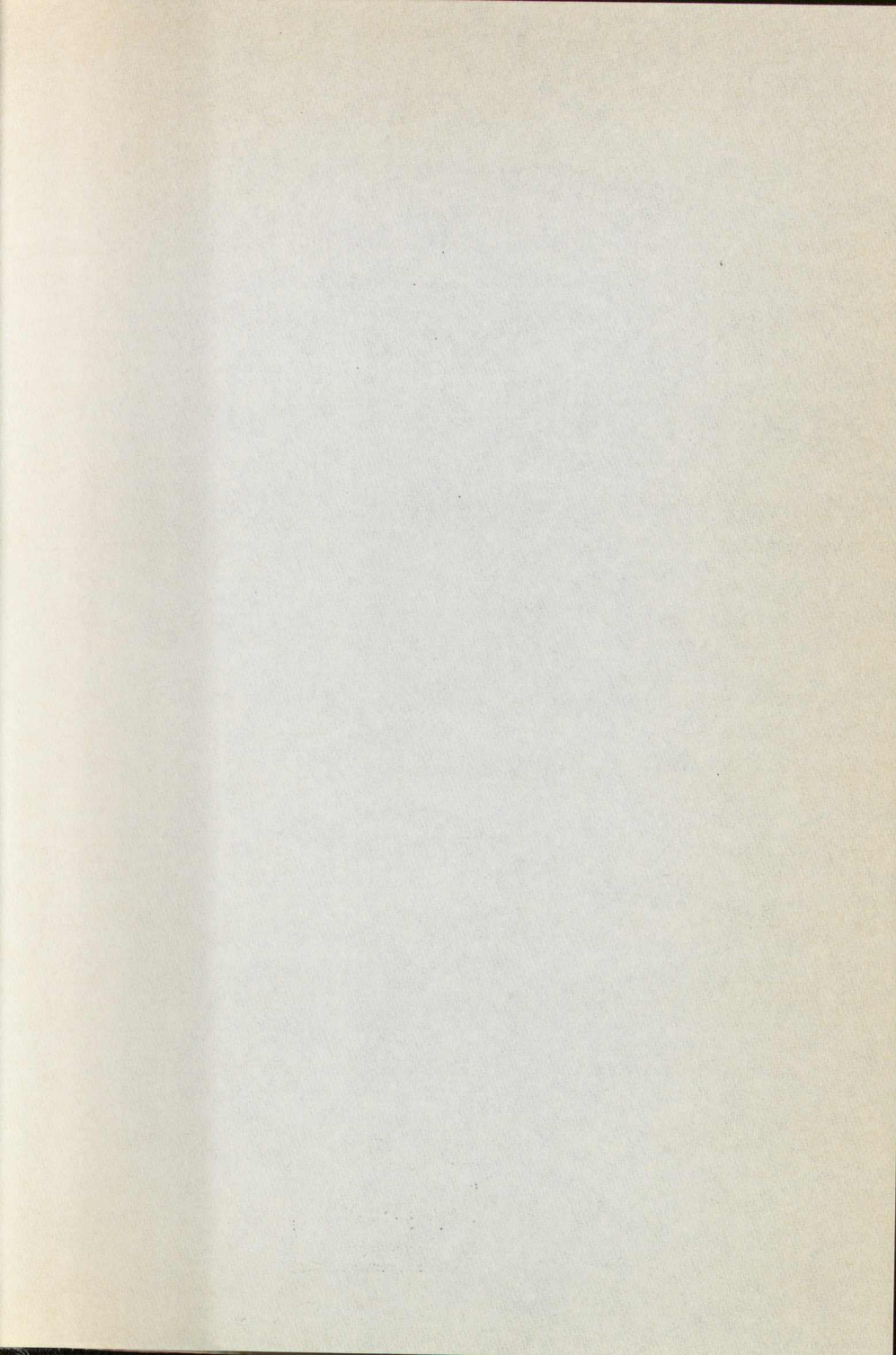
Civildepartementet

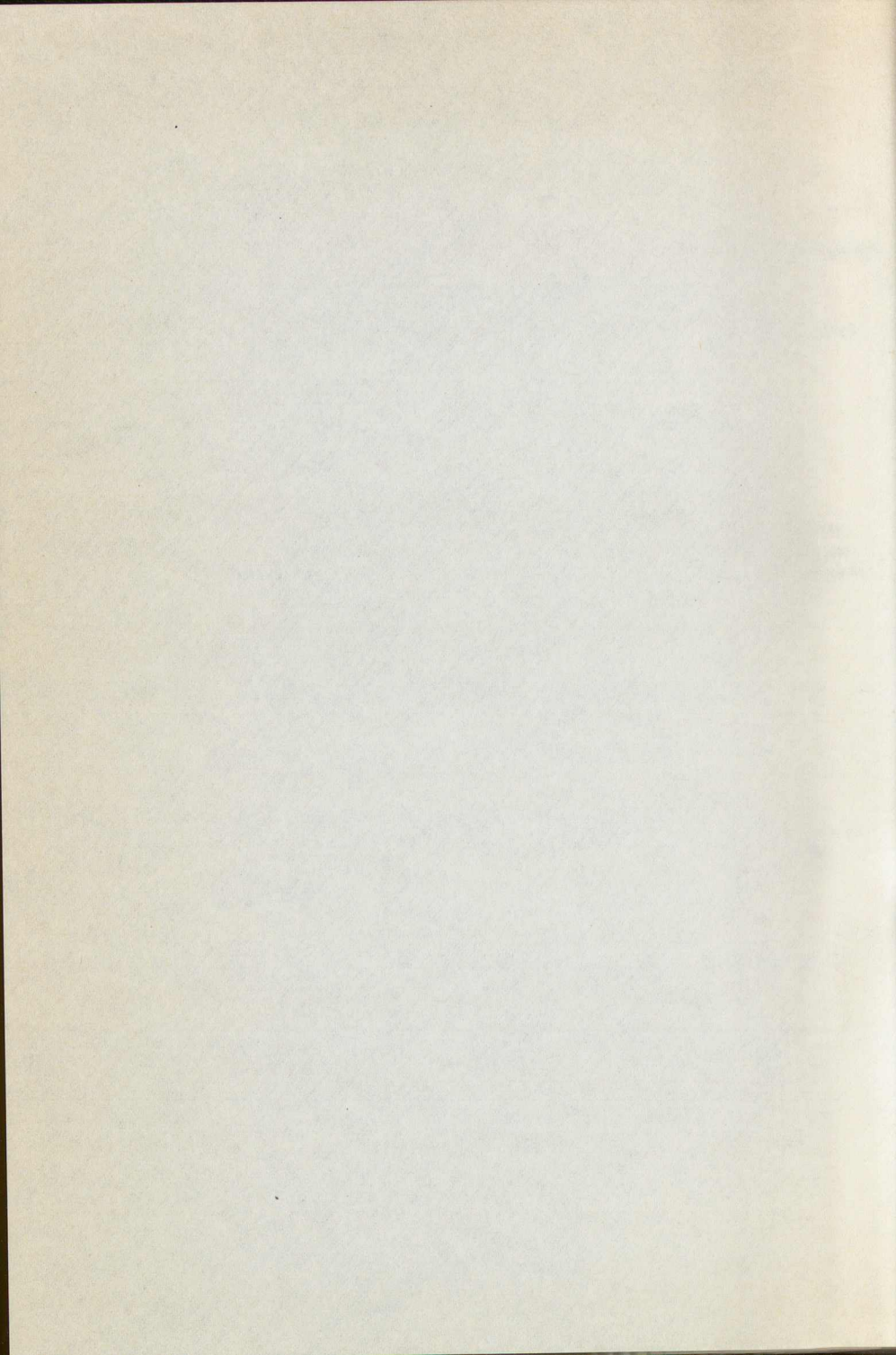
Förnyelse och utveckling. [25]
Frikommunförsöket. [26]
Mål och resultat - nya principer för statens stöd till föreningslivet. [39]
Folk- och bostadsräkningar i framtiden. [43]
Kommunalt stöd till de politiska partierna. [47]

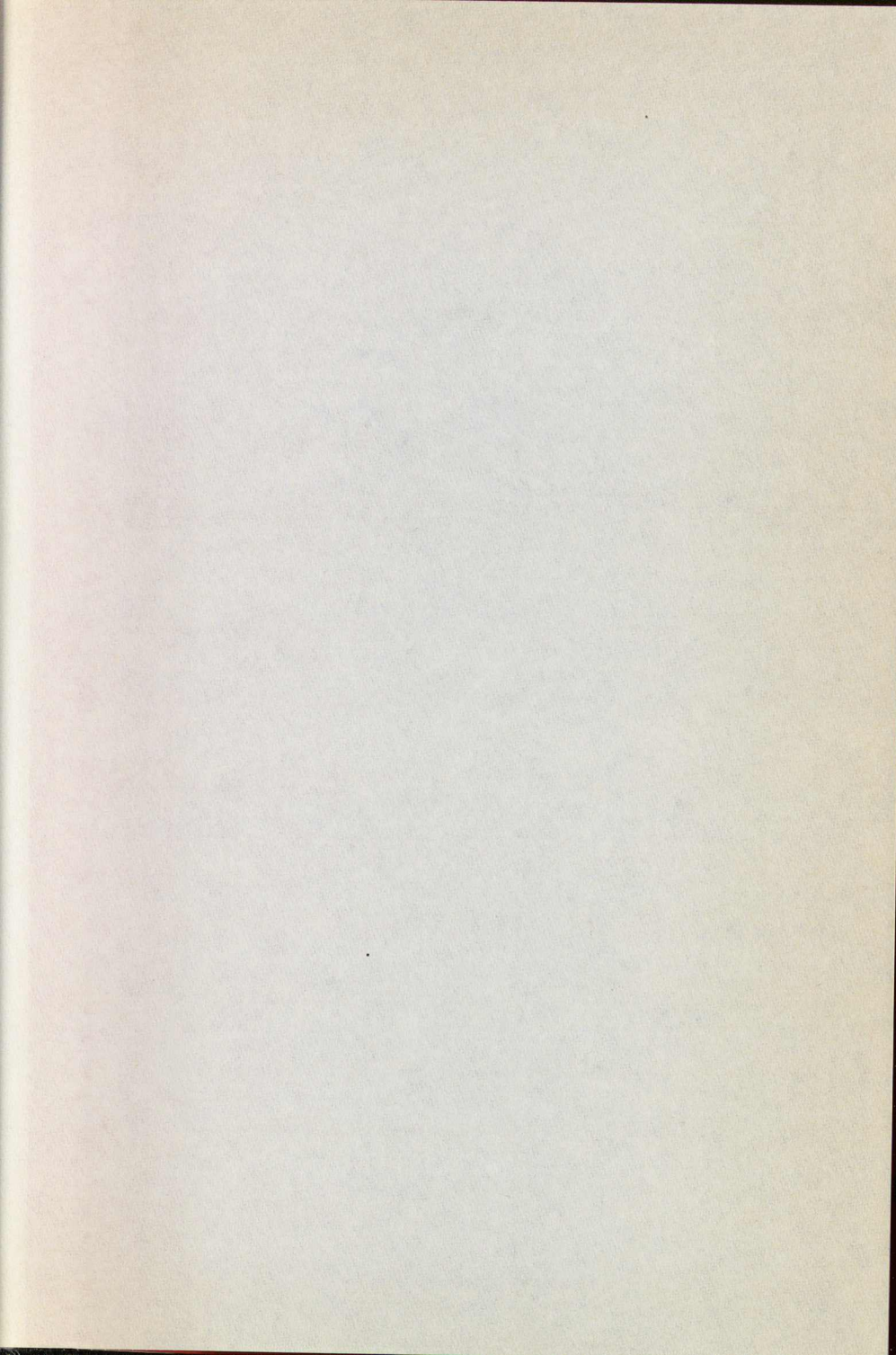
Miljö- och Energidepartementet

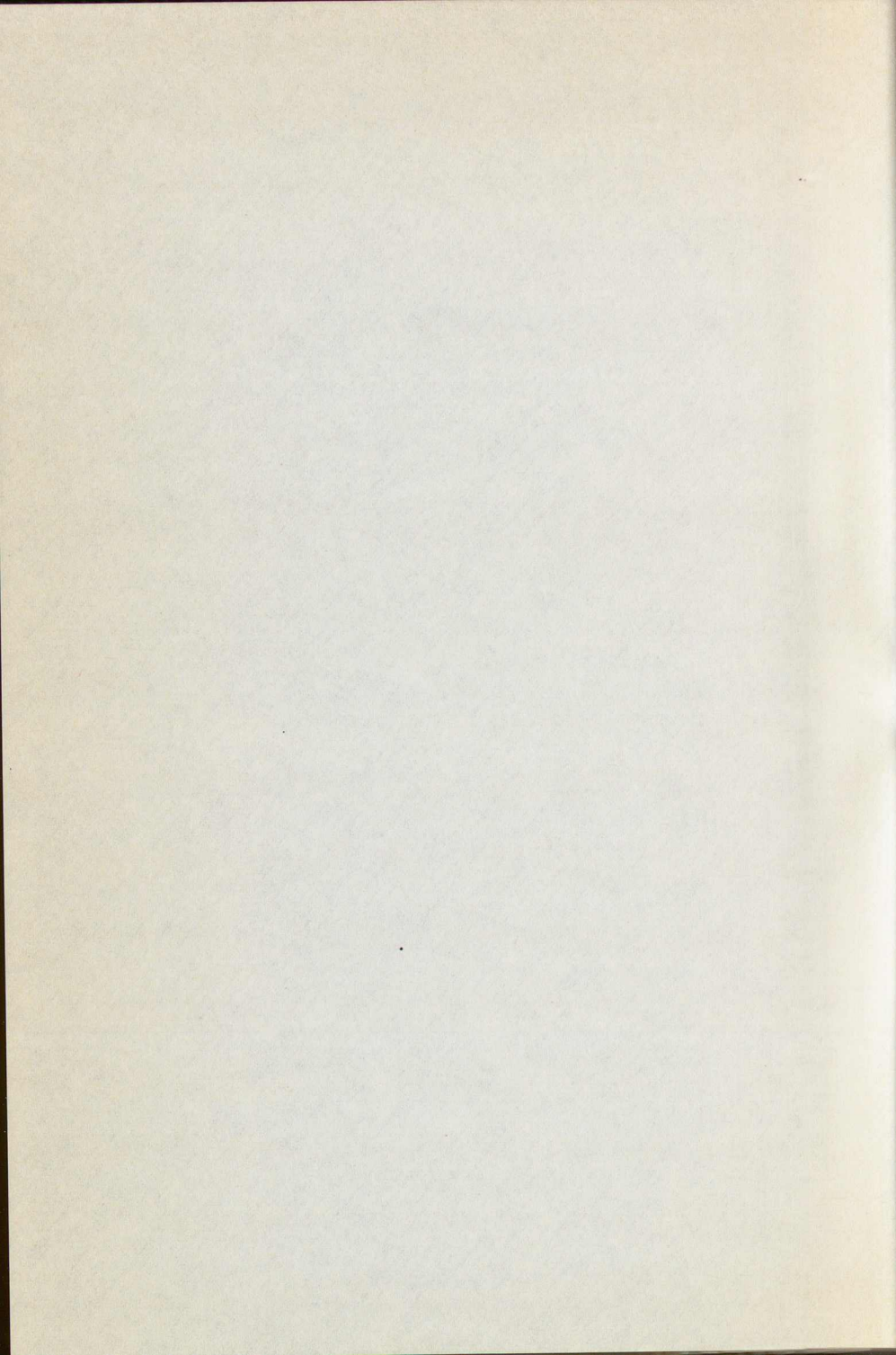
Dalälven - en miljösatning. [34]
Kontroll av kemiska produkter och varor. [44]

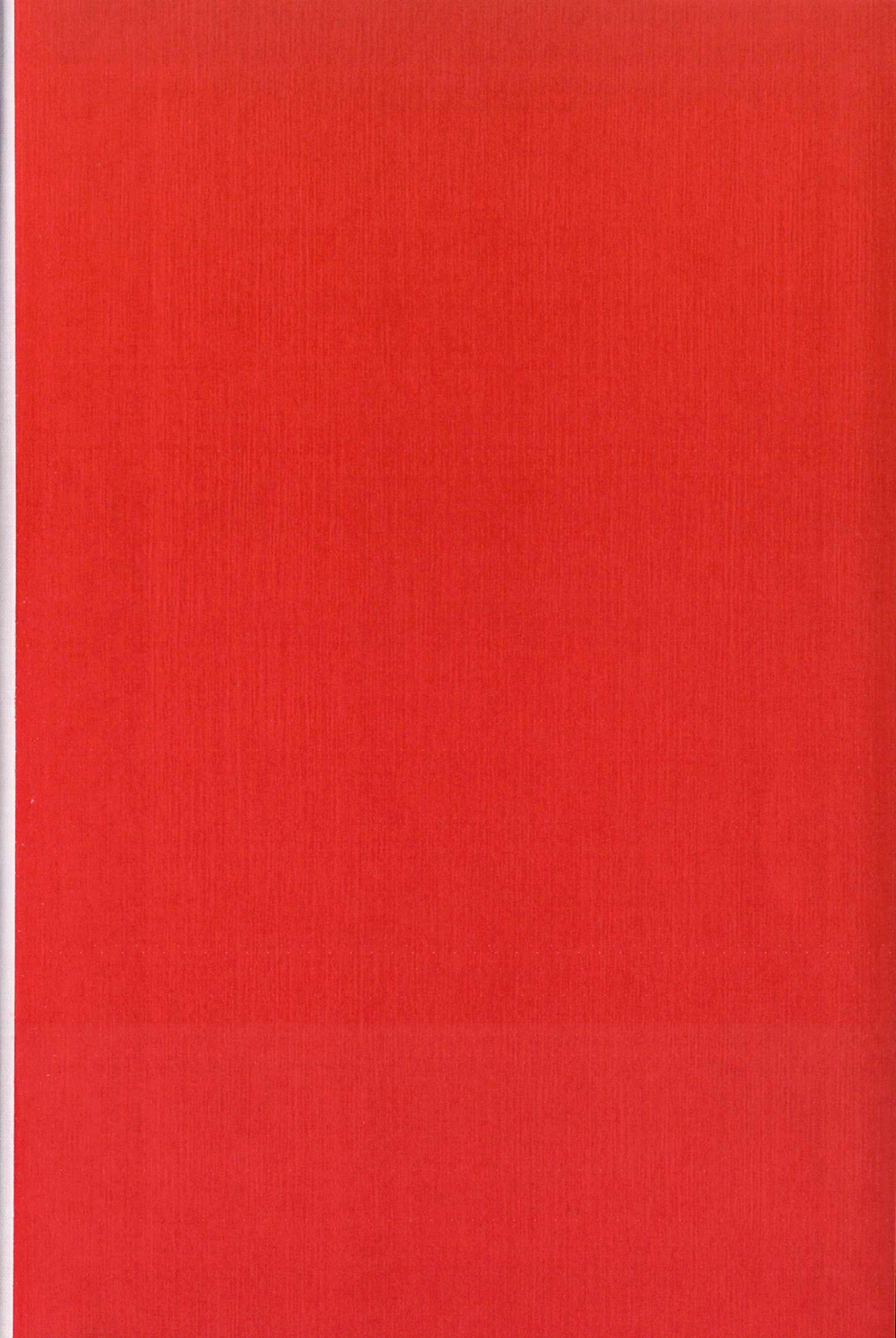

ALLMÄNNA FÖRLAGET

ISBN 91-38-10239-0
ISSN 0375-250X